ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

1997 йил 8 апрель. СЕШАНБА № 28 (5.801). Сотувда эркин

РАИС БЎЛИШ ОСОНМИ?

(ОЧЕРК)

Чексиз самони сутга чайиб, оппоқ тонг киприк қоқди: чор-атроф тез ёришиб, жонлана кетди. Баланд тоғлардаги покиза қорларга думалаб, денгизу дарёларнинг жимир-жимир тўлқинларига тушурган, бепоён қир-адирлардаги турфа чечакларга, ялпизу райҳонларга туйинган, боғлардаги бодому ўрик-шафтолиларнинг банорас-пушти, оппоқ гулларидан бўса олган субҳидам сабоси майин елиб Ёриқ қишлоғига анвойи бўй тарат-моқда эди. Эгнида сурранг костюм-шим, кенг елкали, сарвқомат йигит ичкари уйдан айвонга чиқди, баҳор тароватидан унинг баҳри-дили яйради.

Тиниқ осмонда чаппор урган бир тўла кабутарлар бир-бирларини қувлашиб ҳовли ўртасидаги чаман гулга бурканган ўрик шохларига қўнди. Қушларнинг қанотлари теккан новдалардан оппоқ тангачалар лайлак қордек ерга сочилди. Бу ажиб манзара йигитга онасини эслатди. «Кабутарлар кўпайса, тўкин-сочинлик аломати», — дерди раҳматли онаизор.

Йигит ҳовлига тушди. Ҳамма ёққа сув сепиб, супирилган, катта дарвоза ланг очиқ эди. «Маъбуда яна келинидан хабар олгани кетибди-да» хаёлидан ўтди. — Аёл кўнгли аслида кўпроқ аён...».

Йигит гараж томон бир неча одим ташлаган чоғида ҳовлига жилмайиб кириб келган хотинини кўриб тўхтади.

— Хўжайин, бобо бўлдингиз. Набира муборак! — деди жувон хушнудлик билан. Энди суюнчига нима берасиз?

— Қулинг ўргилсин атлас қуйлак...

— Эшитганлар раиснинг ҳиммати битта қуйлак бўлибди дейишмайдими?

— Сизга етса молим, етмаса жоним. Келиннинг аҳволи яхшими? Чақалоқ-чи?

— Худога шукр, иккиси ҳам дуруст. Жуда хавотирда юрган эдим. Келиним эсон-омон қутилди. Дилимга тукканим бор: Бугуноқ ойим, дадамларнинг мозорларига бориб, руҳларини хушнуд этиб келмоқчиман.

Умрдошининг сўзларидан йигитнинг дили яйраб, қора кўзлари чақнаб кетди. Ахир, у ўзи кўрмаган, дунёдан бемаврид ўтиб кетишган қайнота, қайнона руҳларини шод этмоқ ниятида бўлган келинлар кўпми?! Маъбуда уларнинг мозорларини супириб сидиришни канда қилмайди, ҳайит-номоз кунлари зиёратга боради. Ҳозир яна уларни эслаяпти. Йигит ёстиқдошига меҳр билан термулиб деди:

— Раҳмат! Минг раҳмат! Худо сизни ёмон кўздан асрасин. Бугун жуда очилиб кетибсиз.

— Хотин чиройи эрдан, — Маъбуда хандон ташлаб кулди.

Солижоннинг онаси Бумария бу фоний дунёда кенжасининг умиди билан яшади.

— Нуридийдам, — дерди онаизор ёшгина Солижонни бағрига босиб. — Ўнта фарзанд кўрдим. Саккизтасини бемавруд ер олди. Умидим сендан! Олло сенга отангнинг йўлини берсин. Каттага ҳурмат, кичикка шафқатда бўл. Гўшангага куёв бўлганингни кўрсам, кейин набирам кафтидан бир қултум сув ичсам, бу дунёдан беармон кетардим...

Она тилагига ета олмади. Солижон йигирма бир ёшида онасидан жудо бўлди.

Солижон бригада ҳисобчиси бўлиб ишлаётган кезлар эди. Бир куни ҳаммаси уни бошлаб хўжалик идорасига олиб борди. Опа жиянини эшик ёнида қолдириб, ўзи деҳқон саркори Муҳр ака Матқулов ҳузурига кириб кетди. Сал қия очиқ эшикдан ғўнғир-ғўнғир овоз эшитиларди. Дафъатан аммасининг ҳўнграб йиғлаётганини сезган Солижон эшикни очиб, ичкарига кирди.

— Қаранг, суқсурдек йигит, — деб сўзида давом этди амма. — Отаси тирик бўлганида аллақачон уйлантириб қўярди, уни. Қанча хонадонга кириб чиқдим. Жавоб бир хил: кўрпага қараб оёқ узатинг, етим болага биз қиз бермаймиз, дейишди. Йигит моли ерда дедим. Ҳеч ким сўзимни эшиттиси келмайди.

— Эй, опа нега эшикма-эшик юриб, девона хотиндек қиз қидиряпсиз, — унинг сўзини бўлди Муҳр ака. — Олдингдан оққан сувнинг қадри йўқ деганлари шу-да! Бригададаги ойдек қиз Маъбуда Солижонга мос-ку! Гулни гулга қўш деганлар. Қиз бола чиройи борида чинорини топсин. Солижон ўша қиз сенга маъқулми? — йигит ерга қараб жавоб бермади. — Ана, сукут ризо аломати.

— У қиз бечоранинг ҳеч кими йўқ, — сўз қўшди жувон.

— Ана! Пичоқни олдин ўзингга ур, оғримаса бировга деганлар. Ҳозир кимлардир шу сўзни юзингизга солганини айтдингиз. Тўй бошлаймиз, вассалом! Икки ёшнинг гўзал тўйи хўжалик ҳисобидан.

Ўша йили қишлоқда саркор айтгандек, гўзал тўй бўлиб ўтди. Солижон қалбида ҳамқишлоқларининг меҳру мурувати муҳрланиб қолди. Мурувватли кишилар — улуғ хазина.

Йигит отасини эслай олмайди. У тўрт ёшида падаридан айрилди. Кексалардан эшитгани, айрим ҳужжатлардан билганлари жуда оз. Шулардан бири — Ўрта Чирчиқ туманидаги «Ўзбекистон» деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмаси тарихи» қўлёзмасида падарибузрукворига доир ушбу сатрлар битилган: қайси бир фахрий билан сўзлашманг, Тўлаган ота Тожиевнинг тадбиркор раҳбар, меҳрибон дўст бўлганини айтади. Хўжаликнинг биринчи тракторчилари Абдуҳолиқ ота Раззоқов, Эшбой ота Ойдусов, меҳнат

(Давоми 3 - бетда)

БАҲОР СУСТКАШЛИКНИ ХУШЛАМАЙДИ

Ўшанда ҳам худди ҳозиргидек кўклам эди. Дарахтлар куртак ёзиб экин-тикин бошланган пайт. Кенг далаларга қараб хаёл суриб кетаётганимизда нуроний бир отахон жимликни бузди:

— Ер жуда етилибди-да, қаранг, — деди у йўл четидаги заминга ишора қилиб. — Бугун-эрта уруғини экиб олган деҳқон ютади.

— Ҳали кеч эмас, бир ҳафта олдин, бир ҳафта кейин ҳеч нима қилмайди, — суҳбатга қўшилди ўрта ёшлардаги киши. — Ердан ҳали нам қочмаган.

— Йўқ, иним, — эътироз билдирди отахон, — ҳарорат кундан-кун кўтарилаяпти. Баҳорда муддатидан бир кун кейин чигит қадалса гоҳида ҳосил етилиши ўн кунга кечикиши мумкин.

Қари билганни пари билмас дейдилар. Кекса деҳқон тўғри айтган экан. Ўша йили катта йўлга туташ майдонлардан кўзланган ҳосил олинмади.

Албатта, йилдан йилнинг фарқи бор. Экиш ишлари ернинг етилишига боғлиқ. Масалан, вазият миришкордан ниҳоятда пухта иш тутишни тақозо этаётир. Ўтган йили плёнка остида ғўза парваришлаб ҳосилдорликда юқори кўрсаткичга эришган андижонликлар тажрибаси республикамизда кенг қулоч ёймоқда.

Еттинчи апрелгача олинган маълумотларга кўра, Наманган, Андижон, Фарғона вилоятлари деҳқонлари мавсумда пешқадамлар сафида боришаяпти. Ғанимат дамларни олтинга тенг билган дала фидойилари кунига юзлаб гектарга уруғликни плёнка остига жойлаштиришмоқ-

Чигит экиш қандай бормоқда?

да. Ҳозиргача Наманганда режа 57,5 фоизга, Андижонда 48,7, Фарғонада 42,5 фоизга етди. Шунингдек, Тошкент, Сирдарё, Сурхондарё вилоятларида ҳам бу иш кун сайин қизғин тус олаётир. Ушбу вилоятлар пахтакорлари бир кунда юзлаб гектар ерга барака уруғини плёнка остига қадашга эришмоқдалар.

Баъзи жойларда бўлиб ўтган кетма-кет ёғингарчилик экиш ишларини белгиланган тартибда олиб боришга имкон бермади. Аммо кейинги кунлардаги ҳавонинг исиши ерни мўътадил ҳолатга келтирди. Об-ҳаво маркази мутахассислари ахборотига қараганда, тупроқ ҳарорати 12-14 даражага етган. Мавсумни тез кунда ниҳоясига етказиш ҳаракатини кўриш лозим.

Бунга, айниқса иссиқ кунлар эрта бошланадиган Қашқадарё, Навоий ва Бухоро вилоятлари пахтакорлари эътиборни кучайтиришлари зарур. Чунки учала вилоятнинг қатор туман ва хўжаликларида режа ҳатто беш фоизга ҳам етгани йўқ.

Шу куннинг долзарб вазифаларидан яна бири очиқ майдонларга чигит экиб, бир текис ундириб олишдир. Бунда шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмагани каби турли сабабларни кўрсатиб, ҳали вақт бор дея бамайлихотирликка берилиш ҳам мумкин эмас. Экиш пайтида майдонларга минерал ва маҳаллий ўғит солиш катта аҳамиятга эга. Агротехника қоидаларига амал қилиб, тадбирлар сифатли бажарилган жамоаларда ҳосилдорлик доим юқори бўлган. Соғлом, бақувват кўчат мўл ҳосил гаровидир.

Баракали ва эртаги оқ олтин етиштириш ҳадисини олган андижонлик заршунослар бугун ҳам шижоатлидирлар. Улар еттинчи апрелгача 46,8 минг гектар майдонга чигит экишга улгуришди. Режа салкам эллик фоизга етди. Бир кунда битта агрегат ёрдамида ўртача 5,7 гектар ерга уруғлик қадашга эришилаяпти.

Қаерда меҳнат яхши ташкил этилган бўлса, дала заҳматкашига ғамхўрлик кўрсатилса, техниканинг юксак унумда ишлаши таъминланса кунлик режалар зиёдаси билан уддаланаверади. Наманган, Сурхондарё, Фарғона вилоятлари хўжаликларида ҳам баҳорги экиш мавсуми намунали олиб борилмоқда. Бугунгача Наманган вилояти бўйича 27,9 минг гектарга, Сурхондарё 20,9 минг гектарга, Фарғонада эса 33,2 минг гектарга чигит экиб бўлинди.

Апрель ойининг биринчи ўн кунлиги якунланаётган бўлса-да, қатор вилоятларда чигит экишда судралиш давом этаяпти. Ўнлаб туманлар, юзлаб хўжаликларда ушбу тадбирнинг ҳатто ўндан бир қисми бажарилмаган. Айниқса, Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Қашқадарё, Навоий, Самарқанд ва Хоразм вилоятларида ишлар суст. Жумладан, Қорақалпоғистонда 500 гектарга, Бухорода 3,2 минг, Қашқадарёда 2,9 минг, Навоийда атиги 600, Хоразмда минг гектар майдонга уруғлик тушди, холос.

Шунингдек, экиш агрегатларидан ҳамма жойда унумли фойдаланиш даркор. Техника қудратли куч. Жиззах ва Тошкент вилоятларида кунига ҳар бир агрегат ёрдамида ўртача 7 гектар ва ундан ошиқ майдонга барака уруғи жойлаштириляпти. Сирдарё ва Сурхондарё вилоятларида бу кўрсаткич 6,8 ва 6,2 гектарни ташкил этмоқда.

ДЕҲҚОНЧИЛИК БЎЛИМИ.

НИҲОЛЛАР РИВОЖИ ЯХШИ

СУРХОНДАРЁ. Термиз туманидаги «Халқобод» жамоа хўжалигининг Эшдавлат Эгамбердиев бошлиқ бригадаси пахта далаларида Андижон усулида плёнка остига экилган чигит униб чиқди.

Тажрибали, ишбилармон саркор Э. Эгамбердиевнинг фикрича, чигитни эрта униб чиққанлигининг сабаби: ерлар мавсумга тайёрланганлиги, янги экиш технологиясидан фойдаланишга алоҳида эътибор берилганлиги ва чигитни экишдан олдин ерга ўғит солинганлигидир.

10 гектар ердаги ниҳоллар кундан-кунга авж оляпти.

Айни кунларда бригада аъзолари очиқ майдонларга ҳам уруғлик қадашни бошлаб юбордилар.

Иши юришган одамга ҳамма нарса ярашади. Шу жумладан, кулги ҳам. Қибрай туманидаги «Дўрмон» жамоа хўжалиги ойнаванд даладан мўл ҳосил етиштирди. Шу кунларда 4 гектар ердаги эртаги карам парвариши қизғин. Деҳқонлар нияти 120 тоннадан ошириб ҳосил етиштириш.

СУРАТДА: хўжалик бош ҳосилоти (чапда) Авазбек Болтабоев ва тажрибали механизатор Тўлқин Ғуломов далада.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ЖАҲОН АНДОЗАЛАРИ ДАРАЖАСИДА

Қишлоқ тадбиркорларининг ташаббуси билан «Андижон» агрофирмасининг бош корхонаси ҳисобланган консерва заводи негизида «Узангло» Ўзбекистон-Англия қўшма корхонаси барпо этилди. У вилоятда етиштириладиган мева ва сабзавотлардан экспорт учун жаҳон андозалари талабларига мос келадиган маҳсулот ишлаб чиқаришга мўлжалланган.

Бу ерда асосий қурилиш ва мавжуд цехларни таъмирлаш ишлари тугалланди ҳисоб. Тез орада машина-ускуналар ўрнатилади. Ёзда қулай ва чиройли картон идишларда мева шарбатлари ишлаб чиқариш бошланади. Бу идишлар маҳсулотнинг сифатига путур етказмай, уни узоқ вақт мобайнида сақлашга имкон беради.

Андижонлик консервачилар Россия, Украина, Қозоғистондаги турдош корхоналарга бориб тажриба ўргандилар. Яқин кунларда яна бир гуруҳ ишчи Германияга жўнаб кетади.

Матбуот сўзининг таъсири

ЧАЛАЖОН ВА ҒОЙИБ БЎЛГАН ТРАКТОРЛАР

Бир қатор вилоят ва туман хўжаликларида техника воситалари, асбоб-ускуна ва механизмларни сақлаш ва улардан фойдаланишга тегишли хўжалик, корхона, ташкилотлар раҳбарлари, масъул шахслар томонидан етарли эътибор берилмаяпти. Хўжасизлик, суиистеъмолчилик ҳоллари ҳамон учраб турибди. Энг ачинарлиси шундаки, айрим жойларда қишлоқ хўжалиги транспорт воситалари, зарур механизмлардан самарали фойдаланилмаган, ўзбошимчалик билан фуқароларга сотиб юборилган.

«Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг шу йил 7 март сонида чоп этилган «Чалажон ва ғойиб бўлган тракторлар» сарлавҳали танқидий мақолага Навоий вилояти, Қизилтепа тумани ҳокими Т. Фатуллаевдан жавоб хати олдик. Унда шундай дейилади:

«Қишлоқ ҳаёти» газетасининг шу йил 7 март сонида босилган «Чалажон ва ғойиб бўлган тракторлар» мақоласида туманимиздаги Л. Аҳмедов номли жамоа хўжалиги техникасини сақлаш базасининг мудири К. Авезовни ўз ишига масъулиятсизлиги натижасида 39 минг сўмлик эҳтиёт қисмлар талон-тарож қилинганлиги ҳақида танқидий фикр билдирилган эди.

Мақоладаги танқидий фикрлар Л. Аҳмедов номли жамоа хўжалиги бошқаруви йиғилишида туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси мутахассислари ва шу соҳага алоқадор раҳбарлар иштирокида муҳокама этилди. Жамоа хўжалиги бошқаруви йиғилиш қарори билан К. Авезовга қаттиқ огоҳлантириш берилди ва келтирилган зарарни ундириб олиш учун ҳужжатлар туман прокуратурасига тақдим этилди. Туман халқ суди К. Авезовдан хўжаликка келтирган зарари учун 15 минг сўм жарима тўлашга ҳукм чиқарди.

Т. ФАТУЛЛАЕВ,
Навоий вилояти, Қизилтепа туман ҳокими.

ТАСДИҚЛАНДИ, ЧОРА КЎРИЛДИ

Қишлоқ хўжалиги техникасидан унумли фойдаланмай туриб мўл ҳосил олиш қийин. Ерни ҳайдаш, экинларга сифатли ишлов бериш техника зиммасида. Бунинг учун у соз таъмирланган бўлмоғи лозим. «Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг 11 март сонида босилган «Таъмирлашда сусткашлик» танқидий мақолада Косон туманидаги «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида техникага етарли эътибор берилмаганлиги, таъмирлаш ишларига панжа орасидан қаралганлиги рўй-рост очиб ташланган эди. Куни кеча таҳририят ушбу мақолага Косон тумани ҳокимининг ўринбосари А. Ибрагимовдан жавоб хати олди. Уни таҳрирсиз эътиборингизга ҳавола этамиз:

Косон туман ҳокимлиги томонидан «Қишлоқ ҳаёти» газетасининг 1997 йил 11 март сонида босилган «Таъмирлашда сусткашлик» сарлавҳали танқидий мақоласида кўтарилган масала тўлиқ ўрганиб чиқилди. Мақолада келтирилган фактлар тасдиқланди. Техника таъмирида йўл қўйилаётган камчиликлар, таъмирчиларга шароит яратиш, техника ҳамда механизмларни сақлашдаги эътиборсизлик, «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида дала ишларини ташкил этиш бўйича юзага келган аҳвол хўжалик аъзоларининг умумий йиғилишида атрофлича муҳокама қилиниб, камчиликларни тезда бартараф этиш юзасидан чора-тадбирлар белгиланди.

Хўжалик бошқарув кенгашининг йиғилишида эса бошқарув кенгашининг раиси Х. Қувватовни кенгаш раислигидан озод қилишни сўраб берган аризаси кўриб чиқилди ва қаноатлантирилди. Хўжалик бошқарув кенгаши раислигига қайта сайлов ўтказилди.

Туман ҳокимлиги томонидан мақолада кўтарилган масала тумандаги барча жамоа ва жамоа ширкат хўжаликлари раҳбарлари ҳамда мутахассислари иштирок этган фаоллар йиғилишида ишлаб чиқилди ва бу борадаги ишларин яхшилаш юзасидан тадбирлар белгиланди.

А. ИБРАГИМОВ,
Косон тумани ҳокимининг ўринбосари.

ТЎПСИЗ ТЎПСУРАРЛАР, ҲУВИЛЛАГАН ЎЙИНГОҲЛАР

«Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг ўтган йилнинг 6 декабрь сонида чоп этилган «Тўпсиз тўпсурарлар, ҳувиллаган ўйингоҳлар» сарлавҳали танқидий мақоласида Жарқўрғон туманидаги спортчилар етарли кийим-анжомлар билан таъминланмаганлиги танқид қилинган эди.

Таҳририят ушбу танқидий мақола юзасидан Сурхондарё вилояти Жарқўрғон туман ҳокимининг биринчи муовини Т. Хайруллаев имзоси билан жавоб хати олди. Унда шундай дейилади:

Жарқўрғон туман ҳокимлиги «Қишлоқ ҳаёти» газетасининг 1996 йил 6 декабрь сонида босилган «Тўпсиз тўпсурарлар, ҳувиллаган ўйингоҳлар» сарлавҳали танқидий мақола юзасидан текшириш ўтказиб, мақола кенгайтирилган йиғилишда муҳокама қилинди.

Мақолада баён этилган фикрлар тасдиқланди. Сурхон ширкат уюшмасининг раҳбарлари спортчиларни керакли спорт кийим-анжомлари билан 1997 йилда тўлиқ таъминлаш чора-тадбирларни белгилади.

Т. ХАЙРУЛЛАЕВ,
Сурхондарё вилояти Жарқўрғон туман ҳокимининг биринчи муовини.

БАРВАҚТ ҚИЛИНГАН ҲАРАКАТ ҲОСИЛГА БЕРАР БАРАКАТ

Тавсия

Баҳор келиб, кунлар исиб кетяпти. Тупроқни экишга тайёрлаш ишлари бошлаб юборилди. Вилоятларда чигит экиш тобора кенг қулоч ёймоқда. Қорақалпоғистон Республикасида, Хоразм, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларида шўр ювиш, яхоб бериш ишлари ниҳоясига етказилди. Чигит тупроқнинг табиий намига экиладиган минтақаларда ер намини сақлаш учун бороналаш ишлари ўтказилаётир, майдонлар текисланиб ўғит солинаяпти. Чигитни тўла ундириб олиш ва сақлаб қолишга эришиш учун агротехник тадбирлар ва илм-фан тавсияларини оғишмай амалга ошириш керак.

Юқори ҳосилга замин яратишда энг муҳим агротадбирлардан бири экиш олдидан ерни ишлашдир. Бу юмушларнинг даражаси экиш сифатига ҳам, чигитларнинг қисқа муддатда униб чиқишига ҳам, ҳатто ғўза ниҳолларини кейинчалик ўсиб ривожланишига ҳам таъсир этади. Хўжалик мутахассисларининг эътибори ана шу агротадбирларни аъло сифат билан ўтказишга қаратилиши керак.

Пахтакор туманлар ўзининг табиий-иқлим, тупроқ шароити билан бир-биридан кескин фарқ қилади. Мутахассислар ҳар бир участканинг тупроқ шароитини ҳисобга олиб ҳажмини аниқлаб, об-ҳаво қандай келишига қараб ишловни уюштиришлари зарур.

Пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг кўп йиллик тажрибаларига қараганда, текислаш ишлари кузда ёки эрта баҳорда ўтказилмасдан кечиктириб юборилса, тупроқдаги нам кўтарилиб, ер серкесак бўлиб қолади. Ерга тушган чигит тўла униб чиқмайди. Натижада гектар бошига тўлиқ кўчат қалинлиги таъминланмай ҳосилдорликнинг 3-5 центнер камайишига олиб келади.

Шу боис ҳам тупроқнинг намини сақлаб қолиш жуда муҳим. Тупроқ майин ва донадор бўлсагина мақсадга эришиш мумкин. Бунинг учун тупроғи шўрланмаган ва бегона ўти бўлмаган, кузда шудгор қилинган далаларни сифатли қилиб, занжирли (Т-4А, ДТ-75 С) тракторларда икки қатор кенг қамровли тирмалар (С-114, СП-11А) билан текислаш тавсия этилади. Лекин тирмаларни ғилдиракли тракторларга улаб ишлатиш мумкин эмас, чунки тракторларнинг ғилдираклари чуқур из қолдириб, кейинги дала ишларига ҳалақит беради. Хусусан, баҳорги тирмалашни тупроғи етилмаган, намлиги юқори бўлган далаларда ўтказиш маън этилади. Чунки тракторларнинг юришидан тупроқ зичлашиб қолади ва экиш пайтида қўшимча тадбирлар ўтказишни талаб қилади. Бу эса кўпроқ маблағ сарфлашга ва экиш муддатини кечиктиришга олиб келади.

Ҳар бир агротадбирнинг ўз вазифаси бор. Муҳими, чигит тушган қатламда тупроқ майин ва донадор бўлиши қаторида бегона ўтлар ҳам тўла йўқ қилиниши лозим. Мана шу сифатлар экиш олдидан тупроқ ишларининг самарасини белгилайди. Бороналашни тупроқнинг 8-10 см қатлами етилганда бошлаган маъқул. Бу муддат тупроқнинг механик таркибига, сизот сувининг чуқурлигига боғлиқ.

Шуни унутмаслик лозимки, ёғин кам бўлган ва сизот сувлари чуқур туманларда экиш олди тупроқ ишларини кечиктириш жуда кўп намликнинг йўқолишига сабаб бўлади.

Чигитни эртароқ, чигит суви берилмасдан ундириб олиш, ғўзаларнинг ривожланишини жадаллаштириш, эрта ҳосил берадиган кўсакларни кўпроқ тўплаш ва пахта ҳосилини 4-6 центнерга ошириш мақсадида ғўзани пушталарда ўстириш тавсия қилинади. Бу усул Андижон, Наманган, Тошкент, Қашқадарё, Сурхондарё, Жиззах ва бошқа вилоятлар хўжаликларида кенг жорий қилиниши натижасида юқори, эртапишар ҳосил етиштирилмоқда.

(Давоми2- бетда)

КЎЗ ҚЎРҚОҚ, ҚЎЛ БОТИР

Сирдарёликлар ишни ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашдан бошладилар

Сессиядан кейинги манзара

Шундай бўлдики, Мирзачўлни ўзлаштиришнинг 40 йиллиги нишонланган йили Сирдарё вилояти қишлоқ хўжалиги ходимлари учун омадсиз якунланди. На пахта ва на галла режаси бажарилди. Бошқа соҳаларда ҳам муаммолар тўпланиб қолганлиги аён бўлди.

Умуман, сўнгги йилларда вилоятда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқариш, айниқса пахтачиликда ортга кетиш кўзга ташланмоқда. 1991 йилда пахта ҳосилдорлиги гектарига 23,5 центнер бўлган эди. 1994 йили бу кўрсаткич гектарига 19,1 центнер, 1996 йили эса бор-йўғи 13,5 центнерни ташкил этди.

— Нега шундай бўлди? Буни қандай баҳолаш ва нима билан изоҳлаш мумкин?

Сирдарё вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Ҳабибулла ЯНГИБОЕВ билан бўлган мулоқотимиз шу савол билан бошланди.

— Табиатга зўрлик ишлатиб ва ерни алдаб ҳеч кимса мақсадга эришган эмас, — деди Хабибулла Аҳмадкулович. — Афсуски, биз буни маълум муддат унутиб қўйдик. Таҳлиллар эса ҳосилдорлик пасайишига авваламбор суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати кескин ёмонлашганлиги, очиқ зовурларнинг лойқаланиши ва ўт босиши, ётиқ дренажларнинг бекилиб қолиши ва минераллашган сизот сувларининг тупроқ юзига яқин жойлашуви, шунингдек, шўр ювиш ҳамда суғориш ишлари белгиланган муддатларда ва талаб қилинган ҳажмда бажарилмаганлиги натижасида тупроқ шўрланишининг кескин ортганлиги сабаб бўлганлигини кўрсатмоқда.

Узингиз тасаввур қилинг: вилоят ҳудудида 16270 километр зовур-дренаж тармоғи ва 833 та тик ҳолатдаги дренаж қудуғи ишлатилади. Ушбу зовур-дренаж тармоғининг хўжаликлараро қисми — 963 километр, ички хўжаликлардаги очиқ зовур ва ер ости дренаж қувури 4905 километр, ёпиқ зовур — 208 километр, ёпиқ дренажлар — 9114 километрдан иборат. Шундай имкониятларга эга бўлатуриб, таассуфки, биз еримизнинг мелиоратив ҳолати билан мақтанолмаймиз. Аҳвол аянчли.

«Узгипроер» институтининг маълумотларига қараганда, вилоят ҳудудида 45,2 минг гектар суғориладиган ер ўртача ва 28,5 минг гектар суғориладиган ер кучли ва ўта кучли шўрланган. Бу эса, мазкур жойларда ҳосилдорлик кескин камайди, деганидир. Олиб борилган кўплаб тадқиқотлар шундан далолат берадики, тупроқ кучсиз шўрланганда пахта ҳосилдорлиги пасайиши 20-30 фоизни ташкил этса, тупроқ ўртача шўрланганда пахта ва арпа ҳосилдорлигини йўқотиш 40-60 фоизгача, маккажўхори 60-70 фоизгача етиб, буғдой бутунлай нобуд бўлади.

Қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлиги ва йирик ирригация массивларидаги суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати ўртасидаги ўзаро боғлиқликни бугун ҳеч ким инкор этолмайди. Дарҳақиқат, зах қочириш ва шўр ювишни тартибга солмай туриб мўл ҳосил ва юксак даромад тўғрисида ўйлаш беҳуда. Муайян даражада амалга оширилган ишлар ва қўрилган чора-тадбирлар натижаси ўлароқ ернинг шўрланиш ҳаракати Шўрузоқ, Боёвут ва Марказий массивларда камайганлиги кузатилаётган бир пайтда, афсуски, Сардоба ва 1-Жануби-Шарқий массивда ернинг шўрланиши тобора кучайиб бораётир. Гидрогеология-мелиоратив экспедиция ҳам вилоятдаги суғориладиган ерларнинг 90 фоизи турли даражада шўрланганлигини, шу жумладан, 6,1 фоиз ер кучли шўрланиш , 21,9 фоиз ер ўрта даражада шўрланишга дучор бўлганлигини қайд этмоқда.

— Беихтиёр савол туғилади: нега аҳвол шу даражада ёмонлашди? Уни яхшилаш учун нима қилиш керак?

— Мутахассисларнинг фикри ва тажрибали деҳқонларнинг гувоҳлик беришича, ернинг шўрланишига асосий сабаб, бу илгари қурилган зовур, дренаж тармоқларининг етарлича иш лаёқатига эга эмаслиги, вилоятнинг сувга бўлган эҳтиёжи тўла таъминланмаганлиги ва боз устига хўжалик экинларининг суғориш тартиби бузилаётганлигидир.

Маълумки, Мирзачўлнинг эски суғориш зонасидаги мавжуд тик ҳолатдаги дренаж тизим бундан 20-30 йил илгари, янги зонадагиси эса 15-20 йил аввал қурилган бўлиб, лойиҳага кўра улар металл фильтр каркасларни қўллаш орқали бажарилган эди. Минераллашган сизот сувларни тортиш чоғида чириш ҳодисаси юз бериб, металл фильтрлар ва фильтр олди қисмларида тузларнинг йиғилиши оқибатида уларнинг ишлаб чиқариш қуввати тобора пасая бориб, бугунги кунда бу қудуқлар қарийб икки баравар кам қувват билан ишлаётир. Бундан ташқари, мавжуд қудуқларнинг техник ҳолати кескин камайиб, уларнинг ўртача фойдали иш коэффициенти ўтган йиллар билан қиёсланганда 0,6-0,68 дан 0,26-0,35 даражага қадар тушиб кетди. Наинки, ўтган уч йил мобайнида шўр ювиш деярли ўтказилмади, кичик майдонларда ўтказилган ҳолларда ҳам унинг сифати жуда паст бўлди.

Қанчалар аянчли бўлмасин, булар бугунги кун манзараси. Юзага келган бу аҳволни халқ депутатлари Сирдарё вилояти кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида Президентимиз Ислом Каримов қаттиқ танқид қилганлиги ҳам бежиз эмас. Дарҳақиқат, «бу нима деган гап»ки, «ўз илдизига болта уриш, ўз ризқини қийиш» деб ҳақли равишда баҳоланган ўзибўларчилик ва бошбошдоқлик туфайли деҳқон йил бўйи қилган меҳнатига лойиқ манфаат кўрмаса? Олинган ҳосил харажатларни ҳам қопламаса?

Адолатли танқид ва аччиқ ҳақиқат кўзимизни очди, руҳимизни босган лоқайд мудроқлик бизларни тарк этди. Одамлар «аввалги шуҳратни тиклаймиз» деб ўз-ўзларига сўз бердилар. Ишонч пайдо бўлди. Ҳаракат бошланди...

Яна бир карра дилдан ҳис қилдикки, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшиламай туриб, олдимизга қўйган мақсадларимизга эриша олмаймиз. Бунинг учун эса биринчи навбатда вилоят хўжаликларининг сувга бўлган эҳтиёжини қондириш ва тўхтаб қолган ишларни қайта жонлантириш даркор, деган қарорга келдик.

Олдимизда оғир, аммо бажариш зарур бўлган юмушлар турибди. Мақсадга эришиш учун ҳар йили камида эскидан ҳайдаладиган 10 минг гектар ерни капитал планировка қилиш, қарийб 700 километр хўжаликлараро ва 1400 километр ички хўжалик очиқ зовурларда тозалаш ишлари ўтказиш, шунингдек, 900 километр ёпиқ дренажларни ювиш, 521 та тик ҳолатдаги дренаж қудуқларидан сув кўтарилишини лойиҳа даражасига етказиш лозим. Суғориш тармоқларининг техник ҳолатини яхшилаш учун ҳар йили 98 километр масофада хўжаликлараро суғориш тармоқларида таъмирлаш ўтказиш тақозо этилади.

— Лекин бу ишларни амалга ошириш ўз-ўзидан бўлмайди. Қўшимча техника ва катта маблағлар эвазигагина бирор натижага эришиш мумкин.

— Тўғри айтасиз. Ҳисоб-китобларга қараганда, бугун ишлаб турганларга қўшимча равишда 40 та экскаватор, 30 та бульдозер, 24 комплект дренаж ювиш агрегати ва 250 тадан зиёд махсус насослар зарур. Бундан ташқари, магистрал зовурларни таъмирлаш учун ҳам ҳар йили 500 миллион сўм сарфлашга тўғри келади.

Сирдарё вилоятини Марказий Мирзачўл зовурисиз тасаввур этиш қийин. Таъбир жоиз бўлса, у суғориладиган ерларимизнинг ғуборини суриб олувчи шифокор зулукдир. Узунлиги 87,5 километр бўлган ушбу зовурга йўл-йўлакай Боёвут, Мирзаобод, Оқолтин, Меҳнатобод ва Ш. Рашидов туманлари ҳудудидан оқиб чиқувчи сизот сувлар қуйилади. Ҳосилдорликнинг тақдирида катта аҳамиятга эга бўлган бу зовурда айни кунларда таъмирлаш ишлари қизғин давом этмоқда. Лойиҳага кўра Марказий Мирзачўл зовури энига 10-12 метр кенгайиб, 2,5-3 метрга чуқурлаштирилиши керак. Бу Сардоба массивидаги қарийб 80 минг гектар ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга имкон беради.

Фақат бугина эмас, зовурни кесиб ўтувчи автомобиль кўпригини таъмирлаш ҳам шу йил режасига киритилган. Бунга 17 миллион сўм ажратилган бўлиб, ишлар ниҳоясига етгач Марказий Мирзачўл зовурида оқим бир маромга тушади, сув сатҳи 1-1,5 метрга пасайиб, ички хўжалик зовурларидан тушаётган минераллашган сизот сувларининг сурилиши тубдан яхшиланади.

«Дўстлик» каналининг ўнг қирғоғида жойлашган Мирзаобод тумани ва Сирдарё тумани ерларининг бир қисмидан келадиган сизот сувлари эса, маълумки, Темирйўл бўйи зовурига тушади. Бу зовурда ҳам тозалаш ва ободонлаштириш ишлари давом эттирилмоқда.

Умуман, бу йил эскидан ҳайдаладиган ерларда 3000 гектар майдон комплекс таъмирланиши режалаштирилган ва ушбу вазифани бажариш учун 100 миллион сўмдан кўпроқ маблағ ажратилган. Шу билан бир қаторда, 1996-97 йил кузги-қишги мавсумда шўрланган 86000 гектар майдонда мелиоратив ишларни ўтказиш ва шўр ювиш кўзда тутилган эди. Кўз қўрқоқ, қўл ботир деб бежиз айтишмаган. Мўлжалдаги юмуш ортиғи билан адо этилди. Шунингдек, 374 километрлик ички хўжалик, 171 километр хўжаликлараро зовурларда механик тозалаш ўтказилди, 115 километр ёпиқ ётиқ дренаж ювилди. Барча хўжаликларда канал ва зовурларни тозалаш ишлари юксак суръатлар билан поёнига етказилмоқда.

Мен юқорида мавжуд қудуқларнинг техник ҳолати кескин пасайиб, уларнинг ўртача фойдали иш коэффициенти ўтган йиллар билан қиёслаганда 0,6-0,68 дан 0,26-0,35 даражага қадар тушиб кетганлиги тўғрисида гапирган эдим. Бугун биз олиб бораётган ишлар натижасида бу қудуқлар илгаригидек фаолият кўрсатиб, уларнинг фойдали иш коэффициенти 0,60га қадар етади ва йил охиригача шу даражада ишлаб туради.

— Бундан буён илгари йўл қўйилган хато-камчиликлар такрорланмайдими, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш йил сайин юксала борадими?

— Халқимизда «Яхши отга бир қамчи, ёмон отга минг қамчи» деган мақол бор. Шукрки, одамларимиз ҳамиятли. Юртбошимизнинг танбеҳларидан керакли хулосаларни чиқариб олганмиз. Бу ёғи ўзимизга боғлиқ.

Деҳқонларимизнинг шижоати ҳар йилгидан баланд. Буни қуйидаги рақамлардан ҳам билса бўлади: пахтакорларимиз 141 минг гектар ерга чигит қадаб, 325 минг тонна оқ олтин хирмонини тиклаш, ғаллакорлар эса 106 минг гектар ердаги ғалладан 300 минг тонна дон йиғиштириб олиш ниятидадирлар. Бошқа соҳаларда ҳам олдинга силжиш бор.

Чўлқуварлар ўнгланиш сари дадил бормоқдалар. Зеро, йиллар синовидан ўтган халқ иродаси ҳамма нарсага қодир.

**Суҳбатдошлар:
Зайниддин РИХСИЕВ,
Равшан БОБОМУХАМЕДОВ.
«Қишлоқ хаёти»нинг махсус мухбирлари.**

Рўзғори бут, дастурхони тўкин бўлишини истаган ҳар бир деҳқон эрта экишни, ҳосилни барвақт йиғиштириб олишни ўйлайди. Бекобод туманидаги «Дальварзин» жамоа хўжалиги аъзоларининг ҳам ниятлари шундай. Хўжаликда баҳорги ишлар уюшқоқлик билан олиб борилаётир. Бу йил 1500 гектар майдонда пахта етиштирилади.

СУРАТДА: бригада саркори Неъмат Усмонов (чапда) даласида хўжалик мутахассислари Т. Ғозиев ва Ж. Яхшибоевлар плёнка остига чигит экилишини кўздан кечиришмоқда.

Даврон АҲМАД олган сурат.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

ЯХШИ НИЯТ БИЛАН

Қишин-ёзин унинг одати шу. Тонг отар-отмай Рўзибой ака дала айланади. Техника паркига киради. Ҳар куни кечқурун бўладиган иш тақсимотида кимга қайси вазифа юклатишни дафтарчасига ёзади. Топшириқ қандай бажарилаётганини ўзи назорат қилади. Сўнг турли масалалар уни кутаётган томон — идорага йўл олади.

Рўзибой ака чигит экилаётган ерларни кўздан кечираётувди ҳамки бошқа томондан ер тузувчи мироб, уста деҳқон Раимжон ака Шомансуров раисга пешвоз келишди. Салом-аликдан сўнг раҳбар мақсадга кўчди:

— Эски токзорни тиклаш ниҳоясига етдими? Кеча баъзи жойларга қайтадан ишлов беришни айтгандим.

— Пешингача туғаллаймиз, — жавоб берди Раимжон ака. Узим тепасида турибман.

— Ҳозир эътиборни чигит экишни қисқа муддатда туғаллашга қаратяпмиз. Узингизга маълум, бизнинг жойларда қилинган озгина бепарволик ҳосилнинг баракасини кўтаради.

Ховос туманидаги Бобур номли ширкатлар уюшмаси асосан боғдорчилик ва узумчиликка ихтисослашган. Бир вақтлар мева-узум етиштиришда донг таратиб, ютуқлари билан нафақат Ховосда, бутун республикада машҳур эди.

Рўзибой аканинг айтишича, пахтага ажратилган 200 гектар майдон ҳам боғ қатор орасида. Шароитдан келиб чиқиб уруғлик жўяк олинган пуштага жойлаштирилаяпти. «Ан-Боёвут» нави танланган. Бу жойга шу маъқул.

Ғалла парваришига ҳам эътибор кучайтирилган. Дон ерга тушишидан олдин ҳар гектар ерга 250 килодан фосфор берилган. 300 гектар ердаги экин ривожи кўнгилдагидек. Яқинда гектарига яна 250 килодан азотли ўғит солинди. Ғаллакорлар астойдил ҳаракат қилишаяпти.

Боғ-токзорларда ҳам иш қизғин. Дарахт ва токларга шакл берилаяпти. Эски боғлар таъмирланяпти. Инсон манфаатлари йилида уюшма деҳқонлари 30 гектар жойга махсар экишди. Рўзғор бут ва ёғ ўзларидан чиққанига нима етсин? Бир кило хом ашёдан 30 фоиз ёғ олинади. Бир гектар ердан ўрта ҳисобда 30 центнердан ҳосил олинса, бир тонна ёғ дегани. Пояси чорвага тўйимли озуқа.

— Бу йилдан умид катта, — дейди Бобур номли ширкатлар уюшмаси раиси Р. Анорбоев. — Ниятимиз аввалги шуҳратни тиклаш. Баҳорнинг бир куни йилни боқади, деган нақлга амал қилиб деҳқончилик ишларини авж олдиряпмиз.

Р. АБДУЛХАЕВ.

ЧЎПОНЛАРГА ТОЙ СОВҒА ҚИЛИШДИ

Ғаллаорол туманидаги «Кўкбулоқ» ширкатлар уюшмасида чорвачилик асосий тармоқлардан бири ҳисобланади. Бу ерда қўйчиликни ривожлантириш учун катта имкониятлар бор. Хўжаликнинг умумий майдони 46 минг гектарни ташкил қилади. Айни пайтда уюшмада қўзилатиш мавсуми ниҳоясига етмоқда. Мавжуд 26 минг бошга яқин қўй-қўзининг 11.933 боши совлиқ. Бу йил тўл олиш мавсумида ҳар юз бошидан 89 тадан қўзи олиш режалаштирилганди. Бу кўрсаткич 92 бошга бажарилди. Олинган қўзиларнинг 90 боши ўстиришга қолдирилди.

Мавсумни муваффақиятли ўтказиб, ҳар юз бош қўйдан 95 тадан қўзи олишга Шукур Шамиев, Вали Умаров, Хайрулла Аббосов, Даврон Мавлонов, Абдулла Шодмонов сингари чўпонларнинг ҳар бирига хўжалик маъмурияти биттадан той совға қилди.

— Қўйчиликни ривожлантириш, ундан янада кўпроқ даромад олиш мақсад қилиб қўйилган, — дейди ширкатлар уюшмаси раҳбари Асад Убайдуллаев. — Бу борада дастур ҳам тузилган. Наслли қўйларни кўпайтириш, жониворлар бош сонини ошириб бориб, жун ва қоракўл терини ўзимизда қайта ишлашни йўлга қўйиш дастурда кўрсатилган асосий вазифалардан ҳисобланади.

***Ҳ. КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти»
мухбири.***

БИР ВИЛОЯТДАН УЧ ХАБАР

● ПАХТАЧИ тумани деҳқонлари вилоятда биринчи бўлиб чигит экишга киришди. Дастлабки уруғ Андижонча усулда плёнка остига экилди. Тумандаги Шамси Назаров номли жамоа хўжалиги аъзолари бу тажрибани илк бор синовдан ўтказиб, 440 гектар ерда шундай усулда пахта етиштиради. Вилоят бўйича эса бу йил 20 минг гектар ерга чигит плёнка остига экилади.

● ПАЙАРИК тумани «Халқобод» ижара хўжалиги қўйчивонлари шу кеча-кундузда бепоён яйловда 9 мингга яқин қўй боқяпти. Улар тўл олиш мавсумини муваффақиятли ўтказиб, отарни дуркин қўзилар билан тўлдиришга интилмоқда. Шу мақсадда 4 минг бош совлиқ алоҳида парвариш қилинмоқда. Ҳар юз совлиқдан 100-110 та қўзи олиш мўлжалланмоқда.

● ТОЙЛОҚ тумани хўжаликларида карам, пиёз, картошка ва бошқа сабзавот экинлари экиш қизғин паллага кирди. Кўпгина майдонларда уруғлик бир текис ундирилиб, парвариш бошлаб юборилди. Туманда эртапишар ва серҳосил навларни экишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Масалан, Волгограддан келтирилган Элита помидор ҳосилдорлигини гектар бошига 350-500, карам ҳосилдорлигини 400 центнерга етказиш мўлжалланмоқда.

БАРВАҚТ ҚИЛИНГАН ҲАРАКАТ ҲОСИЛГА БЕРАР БАРАКАТ

(Боши 1- бетда)

Пахтачилик илмий-тадқиқот институти ва бошқа илмий ташкилотларнинг тавсияномаси бўйича кузда пушта олиш керак. Лекин айрим сабабларга кўра ҳозир асосан баҳорда олинмоқда. Ёғингарчилик чигитнинг униб чиқишига етарли даражада бўлмаса, экишга камида 10-15 кун қолганда олинса ҳам бўлади. Бу ҳолда ниҳолларнинг тез кунда униб чиқиши учун экиш олдидан пушталарни суғориб, тупроқ етилиши билан ернинг нам қатламига уруғ қадаш лозим.

Айрим хўжаликларда чигитни шошилиб нами камроқ тупроққа экилган ҳолларда чигит суви беришга мажбурият сезилади. Бундай чигит суви тупроқнинг ҳароратини пасайтиради ва ниҳолларнинг чиқишини 10-15 кунга ва ундан ҳам кечроққа суриб юборади. Бундан ташқари, бу далаларда бегона ўтларнинг ғўза ниҳолларидан олдин униб чиқиши натижасида ошиқча қўл меҳнати сарфланиб, ҳосилнинг таннархи ошишига олиб келганлиги кузатилган.

Заҳира сув меъёри тупроқнинг механик таркибига қараб белгиланади. Масалан, Тошкент, Самарқанд, Жиззах ва Фарғона водийси вилоятларида механик таркиби ўрта ва оғир тупроқларда суғориш миқдори гектарига 1000 куб метрдан, Бухоро, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларида эса 1200—1500 ва механик таркиби енгил қумоқ тупроқларда 600—800 куб метрдан ошмаслиги лозим. Суғоришни қисқа муддатда ва сифатли ўтказишда эгатларнинг чуқурлигига ва узунлигига аҳамият бериш керак. Эгат чуқурлиги 16-18 см бўлиб, унинг узунлиги нишаби кам далаларда 60-80 метр бўлган эгатлар орқали суғорилса яхши натижа беради. Фақат серкесак ва оғир тупроқларда ёппасига эгатлар олинмасдан суғориш мумкин. Суғорилган ерлар етилиши билан тезда тирмалаш керак.

Ўғитлаш. Шўрланмаган тупроқларда, ерни шудгор қилишдан олдин фосфор ўғитлари етарли миқдорда берилганда (йиллик меъёридан 60-70 фоизи, соф ҳолда) баҳорда, экишдан аввал фақат азотли ўғитлар берилса ҳам бўлади. Бу ҳолда тупроққа солинадиган азот миқдори йиллик меъёридан 25-30 фоиз ёки 40-50 кг/га бўлиши тавсия қилинади.

Агар кузги шудгор пайтида маъдан ўғитлар берилмаган бўлса, чигит экишдан олдин фосфорли ўғитлар йиллик меъёридан 60-70 фоизи, калийли ўғитларнинг 50 фоизи далаларга солинади.

Шўрланган тупроқда асосий ҳайдов баҳорда шўр ювишдан кейин ўтказилса (масалан, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида) ҳамда кузги шудгор ўтказилмасдан қолиб кетган шўрланмаган майдонларда фосфорли ўғитларнинг 50 фоизи, азотли ўғитларнинг 25-30 фоизи ва маҳаллий ўғитларнинг ҳаммасини ерни ҳайдашдан олдин тупроққа бериш тавсия этилади.

Чигит экиш. Чигитни албатта сифатли тайёрланган далаларда, қисқа муддатларда, туманлаштирилган ғўза навларини экиб, тупроқнинг табиий намига ундириб олишга эришиш лозим.

Республикамизда 1,5 млн. гектар майдонга чигит экилади. Кўпчилик хўжаликлар ушбу тадбирни 7-8 иш кунида тугатиш борасида иш юритмоқдалар. Бунга ҳар бир хўжаликда етарли миқдорда техника воситалари бор. Чигит экишни ҳар бир хўжаликда энг қулай муддатларда ўтказиш мўл ва эрта етиладиган пахта ҳосили олишнинг гаровидир. Экиш тўғрисида кўплаб тавсияномалар бор, ҳар бир хўжалик ўзининг тупроқ-иқлим шароитига мос келадиган муддатларда экишни туғаллаши керак.

Экиладиган чигитларнинг унувчанлиги 90 фоиздан кам, 1-2 классдан паст бўлмаслиги керак. Уруғлар чиришдан, ғўза ниҳолларининг илдиз чириш ва гоммоз касалликларига қарши дориланиши лозим. Бу тадбир пахта заводларида амалга оширилмаган бўлса, ҳар бир хўжаликда мутахассислар томонидан мавжуд замонавий дорилар билан амалга оширилиши даркор.

Охирги йилларда гоммоз касалига қарши кураш чораларидан бири экинларни ҳимоя қилиш илмий текшириш институтида ишлаб чиқилган чигитни термик усулда экишга тайёрлашдир. Бу тадбир қуйидагича амалга оширилади: қозонга солинадиган уруғлик миқдори идиш ва ундаги сув ҳажмига кўра белгиланади. Чигит қозонга тушишида сув исиши билан пуч чигитлар сув бетига қалқиб чиқади. Учоқда оловнинг ўрта меъёрда бир текис ёнишини таъминлаш катта аҳамиятга эга. Сув ҳарорати 35-45 даражага етганда чигитни бир текис аралаштириб туриш керак. Сув сатҳига қалқиб чиққан пуч чигитлар човли ёки қўл билан олиб турилса, қозонда тўқ чигитлар қолади, яъни чигитлар сараланади. Сув аста-секин 45-50 даражага исийди, сўнгра қисқа вақт ичида 60-70 даражага кўтарилади. Шунинг учун иссиқлик 50 даражага етиши биланоқ қозон ичига термометрни чуқур бостириб қўйиш лозим. Иссиқлик 60 даражага етганда оловни ўчоқ тагидан батамом олиш керак. Шундан сўнг чигитни челакда суви билан бирга олиб чипта қопларга солиш жоиз. Шундай қилинганда, сув қопдан сизиб чиқиб кетади. Қопларнинг оғзини боғлаб устидан шолча ёки брезент ташлаб қўйилса, чигит иссиқликни сақлаб туради.

Бу усулда тайёрланган чигитни тўғридан-тўғри сеялкаларга солиб экавериш мумкин. Чигит экишни тупроқнинг 10 смлик чуқурлигида ўртача ҳарорат 12—14 даража иссиқ бўлгандагина бошлаш яхши самара беради. Илмий муассасалар ва илғорлар тажрибаларининг натижаларига қараганда шу муддатдан эрта ёки кеч экиш пахта ҳосилини камайишига олиб келади.

Ҳозир республикамизнинг барча вилоятларида пахта 60 ва 90 смли қатор оралиғида экилмоқда. Қайси қатор оралиғида экишни ернинг нишаблигига қараб белгилаш зарур. Нишаби юқори ва ўртача бўлган майдонларда 60 см, кичик бўлган ерларда эса 90 см қилиб экилиши лозим. Лекин айрим сабабларга кўра бунга риоя қилмасдан, ерларнинг нишаблиги юқори бўлган далаларда ҳам чигитни 90 см қилиб экадиган хўжаликлар ҳам йўқ эмас. Бундай ерларда экинлар сувга яхши қонмайди ва оқибатда ҳосилдорлик 2—3 ва ундан ҳам кўпроқ центнерга камаяди. Шунинг учун ерларнинг шароитига қараб мутахассислар қатор кенглигини тавсияларга амал қилган ҳолда белгилашлари зарур. Чигит экиш нормасига алоҳида аҳамият бериш керак. Агар тукли чигит экилса, гектарига 60—70 кгдан ошмасин. Шунда ҳар бир участкада тегишли кўчат қалинлигини олиш мумкин. Лекин айрим хўжаликларда 100—120 кг гача чигит сарфланмоқда. Хўжалик мутахассислари бунга асло йўл қўймасликлари лозим. Чунки бунда ошиқча ўсимликни яганалашга жуда кўп қўл меҳнати сарфланади, яганалаш чўзилиб кетади, пировардида ҳосил 30 фоизгача камаяди.

Илмий текшириш муассасаларининг маълумотларига қараганда, чигитни 4—5 марта иқтисод қилиш, уяларга аниқ миқдорда уруғ солиш хўжаликларда яхши натижа бермоқда. Лекин бу илғор усул билан чигит экаётган хўжаликлар ҳозирча кам. Бу усул билан экилганда гектар бошига экиш нормаси 25—30 кг дан ошмаслиги керак.

Кўп йиллик тажрибалардан олинган маълумотлар чигит уна бошлаганда озуқа моддалари азот ва фосфорга жуда талабчан бўлишлигини тасдиқламоқда. Шунинг учун экиш билан тупроққа гектар ҳисобига 15—20 кг азот, 20—30 кг фосфор бериш керак. Бунда маъдан ўғит-аммофосдан фойдаланилса, мақсадга мувофиқ бўлади. Чунки бу ўғит таркибида соф ҳолда 12—13 фоиз азот ва 40 фоиз фосфор моддаси бор. Ниҳоллар берилган ўғитлардан самарали фойдаланиши учун чигит экиладиган қатордан 5—7 см масофада 12—15 см чуқурликда берилиши лозим. Ўғит сеялка билан юқорида кўрсатилган меъёрдан ортиқ миқдорда берилса чигит сийрак униб чиқиши мумкин. Шундай бўлмаслиги учун далага сеялка чиқарилишидан олдин ерга азотли ўғитларнинг йиллик нормасининг 25—30 фоизи, калийнинг 50 фоизи берилса натижа яхши бўлади.

Маъдан ўғитларни экишдан олдин берилганда берилмаганга нисбатан ҳар гектар ердан 2—3 центнер қўшимча пахта ҳосили олинади.

Кўп йиллик илмий тадқиқотларнинг натижасига таяниб ҳамда илғор хўжаликларнинг тажрибаларига асосланиб қуйидаги чигит экиш муддатлари тавсия қилинади:

Тошкент ва Фарғона вилояти хўжаликларида 5 апрелдан 15 апрелгача, Бухоро, Андижон ва Наманган вилоятлари хўжаликларида 1 апрелдан 15 апрелгача, Андижон ва Самарқанд вилоятларининг тоғ бағри туманларида 5 апрелдан 20 апрелгача, Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятларининг жанубий туманларида 1 апрелдан 10 апрелгача, шимолий туманларда 1 апрелдан 15 апрелгача, Хоразм вилояти хўжаликларида 10 апрелдан 25 апрелгача, Қорақалпоғистон Республикаси жанубий туманлари хўжаликларида 10 апрелдан 25 апрелгача, шимолий туманлар хўжаликларида 15 апрелдан 30 апрелгача белгиланган.

Об-ҳавонинг ҳар хил келишини ҳисобга олганда юқорида кўрсатилган муддатларда 3—5 кун у ёки бу томонга ўзгариши мумкин. Ҳар бир хўжаликда экиш муддатини белгилашда, албатта тупроқнинг механик таркибини ҳам назарда тутиш лозим. Экишни биринчи навбатда енгил, тез исийдиган тупроқда бошлаб, кейин ўрта ҳамда оғир тупроқда давом эттириш лозим.

Ниҳолларни эрта, соғлом ва бир текис ундириб олиш мақсадида қатқалоққа қарши ишлатиладиган техникаларни тайёрлаб тахт қилиб қўйиш лозим. Чунки қатқалоқнинг бузилишини 1—2 кундан кечиктириб бўлмайди, қанчалик кечиктириб юборилса, шунчалик қалинлашиб, қатқалоқнинг зарари ошиб боради, кўчатлар миқдори камайиб далаларни бузиб экишгача олиб келади.

Юқоридаги тавсиялар ўз вақтида юқори сифатли қилиб ўтказилса, пахтакорлар экиш мавсумини энг мақбул муддатларда ўтказишга эришадилар ва чигитни барвақт, тўлиқ ундириб олишларига шароит яратадилар.

Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда Ўзбекистон пахтачилик илмий тадқиқот институтининг мутахассислари томонидан тайёрланган.

МИРИШКОРГА КАМАРБАСТА

Деҳқон умид билан чигит қадайдиган қизғин палла ҳам бошланиб кетди. Жойларда экиш мавсумига қандай тайёргарлик кўрилди, хусусан техника воситаларининг шайлиги қай даражада?

Сирдарё вилоятида мавжуд 7933 та трактордан 5553 таси тайёр ҳолга келтирилган, режа 70 фоизга уддаланган. Тошкент вилоятида бу кўрсаткич, 74,5 фоизни ташкил этади. Бошқа вилоятларда аҳвол бирмунча дурустроқ.

Сурхондарё ва Самарқанд вилоятларида ҳайдов тракторларининг 70 фоиздан сал кўпроғи шай қилинган. Қолган вилоятларда бу кўрсаткич анча юқори. Плуглар борасида Бухоро (73,4 фоиз) ва Навоий (63,5 фоиз) паст кўрсаткичга эгадир.

Чигит экиш сеялкалари Қорақалпоғистон ва Хоразмдан ташқари барча вилоятларда юз фоиз тахт қилинган. Андижон, Жиззах, Наманган, Сирдарё, Тошкент вилоятларида эса ҳозирданоқ культиваторлар шай ҳолатга келтириб қўйилганлиги таҳсинга лойиқдир.

Техника соз — машаққат оз

— Бу кўрсаткичларнинг ҳаммаси 28 мартга қадар бўлган ҳолатни акс эттиради, — дейди «Узқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси сервиз хизмати ва таъмирлаш бўлими бошлиғи Абдуваҳоб Ергашев. — Бугунга келиб амалда экишни қисқа муддатларда ўтказиш учун бутун техника воситалари тайёр ҳолга келтириб бўлинди, деб бемалол айта оламиз.

Биз бу йилги экиш мавсумига тайёргарлик қандай кечганлиги билан қизиқдик.

— Очиғини айтганда, осон кечмади, — дейди суҳбатдошимиз. — Аксарият хўжаликларнинг молиявий аҳволи ночор эканлиги панд берди. Хўжаликлар гоҳо тайёр сеялкалар, тракторлар, эҳтиёт қисмларни олиб кетишларига маблағ тополмай қолган пайтлар ҳам бўлди.

Мана шундай мушкул шароитда Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Машина-трактор паркларининг моддий техника базасини мустаҳкамлаш ва уларнинг фаолияти самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарор аҳволни тубдан ўзгартириш йўлидаги мисли кўрилмаган қадам бўлди. Ушбу қарорга мувофиқ «Узқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси 1997 йилда республика бюжетига 685 миллион сўм қарзни қайтаришдан озод этилиб, кўрсатиб ўтилган сумма ўз айланма маблағларини тўлдиришга йўналтирилиши белгилаб қўйилди. Бундан ташқари 1997 йилда машина-трактор паркларининг айланма маблағларини тўлдиришга республика бюджетидан 1314 миллион сўм ажратиш кўзда тутилган.

Республикамиз раҳбариятининг хўжаликлар молиявий аҳволини яхшилаш, машина-трактор паркларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уларнинг фаолияти самарадорлигини ошириш юзасидан белгиланган бу ва бошқа чора-тадбирлари эртанги кунга ишонч билан боқиб, кўтаринки руҳда ишлашга ундайди.

— Ушбу ғамхўрликларга жавобан «Узқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси таркибидаги корхоналар экиш мавсумига тайёргарлик давомида қандай тадбирларни амалга оширди?

— Бу борада амалга оширилаётган тадбирларнинг энг муҳими боқимандалик кайфиятига барҳам берилаётганлигидир. Чунончи, биз бу йил кўп эҳтиёт қисмлар, деталларни ўзимизнинг устахоналаримизда тиклашни йўлга қўйдик. 325 миллион сўмлик ҳажмда эҳтиёт қисмлар, узел ва агрегатларни янгидан ясадик. Ҳолбуки илгари уларнинг ҳаммаси четдан, асосан Россия Федерациясидан келтириларди. Ҳайдов тракторлари картерлари, ён узатмалар, ступицалар, тормоз барабанлари, етакчи шестерналар ва ҳоказолар ана шулар жумласидандир. Уларнинг тури 2000 дан кўпроқдир.

Бу тариқа тадбиркорлик билан иш юритиш техника воситаларини белгиланган муддатларда ва сифатли тарзда экиш мавсумига тайёр қилиш имконини беради.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, тайёргарлик давомида биз Сирдарё ва Жиззах вилоятларига алоҳида эътиборни қаратдик. Чунки бу вилоятларда ўтган йиллари режалар уддаланмаганлиги боис хўжаликларнинг молиявий аҳволи оғир. Шунинг учун биз чопиқ тракторларининг Д-144, Д-240 русумли двигателларини хўжаликлар аванс пулини тўлашини кутиб ўтирмасдан етказиб бердик. Худди шундай ҳайдов тракторларини А-01 ресумли дивигателлари билан таъминлашда ҳам шундай йўл тутилди.

Бу шунчаки саховаткорлик эмас. «Узқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитасида ишлайдиганларнинг барчаси яхши тушунадики, бу йил экиш мавсуми муваффақиятли ўтишига эришилса, мўл ҳосил етиштирилиб, хўжаликлар молиявий жиҳатдан қаддини рослаб олса, умумий аҳвол яхшиланади. Истиқболнинг ойдин йўлига чиқишимиз осонлашади.

Энди ҳамма гап об-ҳавонинг қулай келиши, деҳқонларимизнинг миришкорлигига боғлиқ. «Узқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» таркибидаги корхоналар экиш мавсумида деҳқонларимизга камарбаста бўлишмоқда. Бундан кейин ҳам бор куч ва имкониятларни ишга солиб, уларга мадад кўрсатишга ҳозиру нозирдирлар.

Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Усмон Юсупов туманидаги «Жейнов» жамоа хўжалиги фермасида соғувчи Умида Ғаниева номини ҳамкасблари ҳурмат билан тилга олишади. У ёш бўлишига қарамай, ўзига бириктирилган сигирлардан сут соғиб олишда юқори кўрсаткичга эришиб келмоқда. Айни пайтда ҳам илғор соғувчи ҳар бир говмишдан 11-12 килограммдан серқаймоқ сут соғиб оляпти.

СУРАТДА: тажрибали соғувчи Умида Ғаниева.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ
олган сурат.

ОҚТУМШУҚ БАЛИҒИ

Балиқчилар Орол денгизининг Оқтумшуқ кўрфазига неча йиллик «танаффус»дан сўнг тўр ташлаганларида бир йўла 67 та балиқ илинди. Уларнинг ҳар бири ўртача бир килограммли камбала балиғи эди. Ҳисоб-китобларга қараганда, кўрфаз ва унинг атрофидаги ҳовузларда ҳар мавсумда неча юз минглаб шундай балиқ овлаш мумкин экан. Ваҳоланки, денгиз қуриши натжасида унинг суви ўта шўрлангани сабабли балиқлар кўпаймайди, кўпайса-да уларни истеъмол қилиб бўлмайди, деб ҳисобланар эди.

Қорақалпоғистон ихтиолог олимлари ўта шўрланган сувда ҳам камбала бемалол яшаши мумкинлигини амалда исботлаб, уни кўпайтириш юзасидан аниқ тавсиялар берди. Мўйноқлик мутахассислар бунга амал қилиб ана шу балиқ чавоқларини денгиз сувига келтириб ташлади. Бу иш икки-уч йил ўтмасданоқ ўз самарасини берди. Орол денгизида камбала балиқлари урчиб кўпая бошлади.

А. ИСКАНДАРОВ,
ЎзА мухбири.

РАИС БЎЛИШ ОСОНМИ?

(ОЧЕРК)

фахрийлари у билан ишлашган йилларни фахр ва ҳаяжон билан хотирлашади. Унинг раҳбарлигида хўжаликда катта ишлар амалга оширилди. Ёриқ қишлоғи бунёд этилди.

— Тўлаган Тожиев менинг отам эди, — дейди Василий Романович Пак. — Биз Узоқ Шарқдан келганмиз. Ерни қандай ҳайдаш фойдали, ғўзага ишлов бериш усулларининг қай бири самарали? Шунга ўхшаш саволларнинг ҳаммасига Тўлаган отадан жавоб олганман.

Тўлаган Тожиев қарийб йигирма йил хўжаликни етаклади. У 1951 йил 6 февралда бўлган ҳисобот йиғилишида соғлиғи ёмонлашгани учун раисликдан бўшатишларини сўраб, учинчи марта ариза берди. Аммо йиғилиш қатнашчилари бир овоздан ариза оқибатсиз қолдирилсин деб қарор қилди. Фақат район ижроия қўмитаси раиси Қирғизбоев бу қарорга қаршилигини билдирди. У йиғилиш раислигини ўз қўлига олиб, Тўлаган Тожиев аризаси қондирилди, деб эълон қилди.

Солижон ҳаворанг «Нексия» машинасини дарвоза ёнига олиб чиқди. Ёнига умрдошини ўтқазиб, йўлга тушди. У машинани жуда секин ҳайдаб борди. Йўл-йўлакай катта-кичик дарвозалар тагини сув сепиб, супириб-сидираётган келинчаклар саломига алик олиб, ҳол-аҳвол сўрарди.

Машина ям-яшил буғдойзорни кесиб ўтган адир йўлга бурилгач, йигит ҳамроҳидан сўради:

— Набирамиз мартда туғилди. Исмини Наврўзой қўйсакмикан-а?

— Йўқ! — қатъий эътироз билдирди Маъбуда. — Муқаддас номлар дилимизда. Яна бир томони, эсингиздами, элга сумалак тортиб, қанча маломатга қолгансиз.

— У зуғумли кунлар тарих ахлатхонасига кўмилди. Ҳозир Истиқлол қуёши порлаган замон.

Раис сўзларини тасдиқлагандек, тиллоқошли шарқ уфқида қуёш балқиди. Далаларга заррин ёғду сочилди. қирлар кўкси — тепаликда қуюқ дарахтзор кўринди. Машина ўша томон бурилди.

«Элни билмоқ бўлсанг, ё бозорини, ё мозорини кўр», Солижон бу ҳикматни дилида ҳам, тилида ҳам кўп такрорлайди ва ўз фаолиятида ушбу ақидага ҳамиша содиқ. Шу боис шоҳу гадонинг сўнгги йўли бу маскан кўркам боғни эслатади. Йўлкаларга гуллар экилган. Расамати билан ўтказилган мевали дарахтларнинг шохларига чиройли шакл берилган, таналари оққа бўялган. Ҳозир ҳам бир неча киши ободончилик ишлари билан банд эди: икки ўсмир баланд дарвозани яшил бўёққа бўяпти. Бошқаси янги йўлни очаяпти. Раиснинг машинадан тушганини кўриб, пастак бўйли мозор қоровули, ортидан оппоқ соқолли кекса домла унинг истиқболига юришди. Ҳол-аҳвол сўрашишгач, отахон деди:

— Худо деган бандамиз. Ҳозир сизни излаб бормоқчи эдим.

— Хўш, бўёқ етмадими? Яна нима керак? — сўради раис.

— Ҳамма нарса бор. Бошқа ташвиш чиқиб қолди. Уни зудлик билан ҳал қилиб бермасангиз бўлмайди. Худо кўрсатмасин қишлоқда бирон корҳол юз берса, жаноза ўқита олмай уятга ботмайлик. Уч кундан бери қишлоқ домласи аразлаб масжидга чиқмай қуйди.

— Ким у кишини хафа қилди?

— Ғаразгўйлар бор-да. Ахир, мулла бўлдинг, тилло бўлдингми?! Абди билан Назарқулни биласиз. Бир пиён эди. Худо инсоф бериб масжидга боряпти. Иккинчиси собиқ даллол. Энди тақводорман деб даъво қилиб, ҳеч кимга сўз бермайди. Қайси куни бир тиловат ўқишда етти сўзни бузди. Домлани чиқиштиришмаяпти. Уғлим, бу можорони зудлик билан ҳал этиб бер. Овлоқ кўлда бақа хон бўлмасин!

— Хўп, улар билан гаплашаман, — деди раис. Кекса эса уни узундан-узоқ дуо қилди.

Солижон машинасига ўтириб Андижон усулида чигит экилаётган бригада томон шошилди. У ерда плёнка остига чигит экишмоқда эди. Бу ниҳоятд жа нозик иш. Бу йил янги усулда чигит экишни деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмасида бир юз ўн гектарга режалаштирилган эди. Унинг қарийб ярмини ушбу бригада азаматлари ўз зиммаларига олишганди. Кеча тушгача раис шу ерда бўлди. Экиш сеялкалари ишини ўзи назорат қилди.

Олисдан кафтдек далалар кўзга ташланди. Пушталарга текис тортилган плёнкалар қуёш нурида товланиб, адил ариқлар лабо-лаб тўлиб, оби-ҳаёт оқаётганга ўхшарди. Қиз-жувонлар қўлларида супурги билан плёнкалар четига майин тупроқ суришмоқда.

— Супурги жуда қўл келди, — деди бригада ҳисобчиси Санобар. — Раҳмат сизга, уларни кеча олиб келиб бердиши.

— Янги усул қийнамаяптими?

— Экиш сеялкаси, плёнка олиб бердингиз, уруғлик бор, — жавоб қилди у. — Биз тайёр ошни сузяпмиз холос.

— Ҳисоб-китоб қандай бўляпти? — сўради раис.

— Бир гектарнинг харажати тўқсон минг сўм. Даромади бир юз ўттиз минг сўм атрофида.

— Агар гектаридан эллик центнер олсангиз. Тўғрими?

— Ҳа. харажатни камайтириш йўлларини излаяпмиз. Яна сизга эркалик қиламиз-да. Ёнилғидан ёрдам берсангиз.

— Яхши.

Дала чеккасига қизғиш «Жигули» машинаси келиб тўхтади. Ундан узун қўнғир плашли новча йигит, ортида қора сумка кўтарган пастак бўйли ўсмир тушди.

— Мухбирлар келишди, шекилли — деди раис ва улар томон юрди. Мухбирлар раис билан эски қадрдонлардек самимий сўрашишди.

— Солижон ака, қачон келсак сизни иш қизғин жойдан топамиз, — деди новча йигит. — Вилоятда биринчи бўлиб янги усулда чигит экишни бошлабсизлар.

— Шундай, хуш келибсизлар. Ташаббускорлар бригадасини бошлаб суратга олинглар. Аёлларимизнинг сўзларини эшитинглар, — таклиф қилди раис.

— Ният ҳам шундай. Сизда эса бир оғиз сўзимиз бор. Биз, газетачилар ибораси билан айтганда, ҳозир сизни қийнаётган муаммоларни айтсангиз.

— Муаммо бор. У — пул, — жавоб қилди раис.

— Бош ҳисобчи билан гаплашдик. Утган йилни хўжалигингиз қарийб бир ярим миллион сўм соф даромад билан якунлаган.

— Хўш, яна қандай қийинчилик бор? Очиқчасига гаплашайлик.

— Пул бўлса, чангалда шўрва, — деди раис кулиб. — Қийинчилик битта — пул топиш. Пул тилни бийрон, дастни дароз қилур. Қолганини Санобархон билан гаплашарсиз. Бизга ижозатми?

Раис мухбирлар билан хайрлашиб, машинасига ўтирди.

Катта йўл ёқасида бирининг пойдевори, унисининг деворлари кўтарилган иккита чала бино сўзанага тушган ямоқдек кўзга хунук бўлиб ётганди. Ҳозир раис ўша жойдан ўтиб бораётиб улар атрофида хўжалик бош муҳандиси Худойберди Назарқулов айланиб юрганини кўриб қолди. У машинани йўл чеккасида тўхтатди. Инженер унинг ёнига тез етиб келди:

— Шу ердан ҳеч хотиржам ўта олмайман, — изоҳ берди муҳандис. — Увол бўлди, қанча меҳнат, харажат! Солижон ака, шу биноларни тезроқ тиклайлик.

— Менинг ҳам юрагимнинг бир парчаси шу ерда, — ҳазин жавоб қилди раис. — Узингиз биласиз, ҳудудимизда ўнта маҳалла бор. Саккизтаси газ ва тоза сув билан таъминланди. Иккитасида эса булар йўқ. Уларга газ сув элтиб берган кунимиз, бутун кучни мана шу чала қурилишларга ташлаймиз.

— Баъзи ишларга ҳайронман. Имоним комил, сиз шу ерда бўлганингизда бу бинолар аллақачон ишга тушарди. Эр сийлаган ерда азиз. Кимгадир жой керак бўлди шекилли, сизни бошқа ишга олишди. Лекин бош бошқа, бўрк бошқа. Беш йил ўтди: қишлоқда на бир иморатга ғишт қўйилди, на бир симёғоч ўрнатилди. Бақа ботқоғини кўмсар, балиқ кўлини. Баъзилар мансаб курсисини қучоқлаб умр ўтказишади.

— Уларни гапирманг, — деди раис ҳамсуҳбатига тасалли бериб, — асл инсон, изидан кул эмас, гул қолади.

Раис тилида муҳандисга тасалли берди, дилида эса алам билан ўйларди: «Эй, биродар, сен бу ердан хотиржам ўтаолмайман деяпсан. Сенга раҳмат! Менинг эса юрагим эзилади, Буларни кўриб...»

От ўрнини той босди. 1986 йили ҳамқишлоқлари ўзлари билан узоқ йиллар бирга ишлаган хўжаликнинг бош агрономи Солижон Тожиевни раис этиб сайладилар. У беш йил хўжаликни тебратди. Шу паллада бунёдкорлик ишлари қанот ёйди. Хонадонлар тезкорлик билан газлаштирилди. Олтита қишлоқ газ ва тоза ичимлик суви билан тўла таъминланди. Деҳқончиликка барака кирди. Ҳосилдорлик ошиб, маҳсулот кўпайди. Даромад кўпчиди. Кичик корхоналар қурилиши бошланди. Хўжалик юксалиш сари юз тутган бир пайтда унинг сарқорини бошқа жойга етаклаб кетишди. Нурли манзил сари жадал бораётган карвон йўлига ғов тушди. Хайрли ишлар чала қолди. Солижон район агросаноат бирлашмаси раисининг ўринбосари, сўнг тайёрлов идораси раҳбарининг муовини бўлиб ишлади.

От айланиб қозиғини топди. Солижон 1995 йилнинг январида мазкур хўжаликка яна раис этиб сайланди. Шундан буён яна режалар зиёда. Қишлоқларни тоза сув билан таъминлаш, хонадонларни газлаштиришга доир «уйқудаги» ишлар яна кўз очди. Уттан йили Шарифбой ота, Усмон ота маҳаллаларида зангори олов ёнди.

Раис чала қолган қурилиш майдонига термулиб, чуқур хўрсинди. Сўнг машинасига ўтирди-да ҳамроҳига деди:

— Беиз «сукунат»да ўтган йиллар ўрнини тўлдириш шарт. Бу — сиз билан бизга фарз ва қарз...

(Давоми 4-бетда)

ЭНГ АВВАЛО СУВ ТОЗА БЎЛИШИ КЕРАК

Сув — ҳаёт демакдир. Шунинг учун ҳам сув орқали касалликлар тарқалиши ғайритабиий ҳолдир. Наманган вилоят табиатни муҳофаза қилиш бошқармаси вилоятдаги бир қанча хўжалик ва корхона раҳбарларига ана шу ҳақиқатни англатиб қўйишга мажбур бўлди.

Уйчи ва Наманган туманларидаги бир ном — Охунбобоев номи билан аталган иккита жамоа хўжалиги сут-товар фермасида гўнг тўпланадиган махсус майдонча бўлмагани туфайли у бетон қилинмаган ариқларга оқизилган,

Муаммо

кейин очиқ сув ҳавзаларига бориб тушган. Уйчидаги жамоа хўжалигининг товуқчилик фермасида ҳам аҳвол шундай.

Наманганадаги «Шойи ишлаб чиқариш» акциядорлик жамияти эса атроф-муҳитга бундан ҳам каттароқ зарар етказган. Бу ерда техник сув тўппа-тўғри Шимолий Фарғона каналига оқизилаверган.

Бундай мисоллар рўйхатини янада давом эттираверишимиз мумкин. Жумладан, Норин туманидаги «Хўжаобод» жамоа хўжалигининг нефт маҳсулотлари омборида ёнилғи-мойлаш материаллари қуйиладиган майдонча ерга кўп маҳсулот тўкилганидан қорайиб кетган. Хўжаликда ёнилғи-мойлаш маҳсулотлари исроф қилиниши билан бир қаторда табиатга ҳам катта зарар етказилмоқда.

Вилоят табиатни муҳофаза қилиш бошқармаси томонидан аниқланган биронта ҳодиса айбдорлар учун оқибатсиз қолмади. Улар ўз ҳамёнидан мўмай-мўмай жарима тўлади. Бироқ, афсуски, табиатга етказилган зарарни ҳеч нарса билан қоплаб бўлмайди.

Н. ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбири.

1997 — Инсон манфаатлари йили

САЛОМАТЛИК ПОЕЗДИ

Инсонлар саломатлиги жамиятнинг бебаҳо бойлигидар. Зеро иймон-эътиқоди мустаҳкам ва соғлом кишигина ҳам оиласига, ҳам жамиятга фойда келтира олади. Мустақил мамлакатимизда инсон саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлиғини тиклаш биринчи галдаги долзарб вазифалардан бири бўлиб келаётганлиги ҳам шу боис. Бу борада эзгу ишларни амалга ошираётган Халқаро «ЭКОСАН» жамғармасининг фаолиятига назар ташласак, фикримиз янада ойдинлашади.

Жамғарманинг Оролбўйи ҳудудида яшовчи аёллар ва болалар саломатлигини муҳофаза қилувчи «АСПЕРА» лойиҳаси, «ДАН-ЭКОСАН» «ТРАНСЭКОЗИ», «СЭС-ЭКОСАН», «ЭКОЛОТ» «Орол болалари» дастурлари билан бир қаторда уч йилдан бери ҳаракатдаги «ЭКОСАН» саломатлик поезди ҳам яхшилик, меҳр-мурувват, эзгулик элчиси сифатида республикамиз шаҳару қишлоқлари бўйлаб кенг кўламдаги савобли ишларни амалга оширмоқда.

Узига хос кўчма поликлиника вазфасини бажарувчи ушбу саломатлик поездига юқори малакали врачлар, тиббиётнинг турли соҳалари билимдонлари— етук мутахассислар жалб этилган. Поезд замонавий ташхис қўйиш асбоб-ускуналари билан жиҳозланган бўлиб, у аҳолига тиббий маслаҳат, даволаш муолажа, инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш учун вақти-вақти билан сафарга чиқади. Утган давр мобайнида ҳаракатдаги «ЭКОСАН» саломатлик поезди икки марта Орол бўйи минтақасида, Сурхондарё, Самарқанд, Бухоро, Жиззах, Қашқадарё вилоятларида ва Фарғона водийсида бўлди. Айниқса Орол денгизи минтақасида аёллар ва болалар саломатлигини ёмонлаштирувчи экологик омиллар таъсирини камайтириш юзасидан қатор ишлар амалга оширилди. Ўтган йиллар ичида ЮНИСЕФ билан биргаликла тайёрланган Оролбўйи ҳудудидаги аёллар ва болалар саломатлигини ҳимоя қилувчи «АСПЕРА» дастурини амалга оширишга киришилди. Қиймати 3 миллион 150 минг АҚШ долларлик бўлган ушбу лойиҳа минтақада яшовчи оналар ва болалар саломатлигини яхшилаш, овқатланиш, бошланғич таълимни мукаммаллаштириш, атроф-муҳит муҳофазаси, сув таъминоти, санитария ва бошқа ҳаётий эҳтиёжлар учун сарф этилди.

Булардан ташқари республикамизнинг турли минтақаларида яшовчи 40 мингга яқин муолажага мухтож касалларга маслаҳат — муолажа хизмати кўрсатилди, кам таъминланган оилаларга инсонпарварлик ёрдами уюштирилди. Бу савобли юмушга 10 миллион сўм сарфланиб беморларга дори-дармонлар, тиббий асбоб-ускуналар, болалар овқати, кийим-кечаги, санитария-гигиена мақсадидаги анжомлар етказиб берилди.

Инсон манфаатлари йилида ҳаракатдаги «ЭКОСАН» саломатлик поезди фаолиятини янада мукаммаллаштириб, таркибий қисмини иқтидорли олим мутахассислар билан тўлдириб, Навоий вилоятида ўз тиббий хизмати ва инсонпарварлик сафарини бошлади. Негаки, кейинги йилларда ушбу вилоят атроф-муҳитта табиий ва антропоген таъсир ўтказилиши билан боғланган оғир экологик муаммоларни бошдан кечирмоқда. Шунинг натижаси ўлароқ ҳудудда эндокрин система касалликлари, қон айланиш тизими, ҳазм қилиш аъзолари ва бўйрак касалликларининг тез суръатларда ўсаётганлиги қайд этилмоқда. Айниқса анемия-камқонлик, аллергик касалликларнинг кўпайиб бориши ташвишга соляпти. Ачинарлиси шундаки, текширишларда болалар ва ўсмирлар орасида касалликларга чалинишга майл борлиги кузатилган.

Оғир экологик ҳолат, ҳудуд аҳолисининг тиббий муолажага муҳтожлиги ва айни пайтда йирик мутахассислар маслаҳат кенгашига кўплаб эҳтиёж сезилаётганлигини инобатга олиб ўтган йилнинг ноябрь ойида ушбу ҳудудга халқаро «ЭКОСАН» жамғармаси Узбекистонда фаолият кўрсатаётган дипломатик корпусларнинг вакилларидан иборат қўшма махсус гуруҳни юборди. Вилоят бўйлаб кенг кўламда ўтказилган кузатишлар ва текширишлар натижалари бўйича «Бизнес, экология ва саломатлик» мавзуида халқаро конференция ўтказилди. йирик халқаро аҳамиятта эга ушбу анжуманда Навоий вилояти мисолида бутун республикадаги экологик муаммоларни ҳал қилиш учун илмий-техник имкониятларга эга бўлган тармоқ вазирликларининг илмий-ташвиқот институтлари ва ушбу соҳа марказларининг ишбилармону тадбиркорлар доираси эътиборини қаратиш масалалари атрофлича кўриб чиқилди.

Утказилган тадбирлар 20 га яқин вазирликлар ва ташкилотларнинг, банклару қатор элчихоналарнинг, чет эл компанияларию фирмаларнинг саломатлик поездига махсус ёрдамларини ташкил қилишга олиб келди. Булар қаторида соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот вазирликлари, «Узбекистон темир йўллари» компанияси, «Узфармсаноат», «Дори-дармон» акционерлик жамияти, «Ёғмойтамакисаноат», «Узозиқовқатсаноат» «Узбексавдо», «Узсабзавотузумсаноат», «Узхимсаноат», «Уздавпахтасаноатсотиш», «Ўзбекбирлашув», Узсаноатқурилишбанк, «Ипак йўли» банки, Пахта банк, Латвия, Малайзия, ўзбек-ҳинд фармацевтика компанияси, «Сурханаджантаформалмитьед» «Тошкент-Глобал» ва бошқа ташкилотлар бор.

Ҳаракатдаги «ЭКОСАН» саломатлик поезди вилоятнинг Учқудуқ, Томди каби чўл ҳудудларида, Зарафшон ва Навоий шаҳарларида бўлиб, чўпон-чўлиқларга чўлқувару пахтакорларга, хуллас барча аҳолига намунали тиббий ва инсонпарварлик хизмат кўрсатишди. Эзгулик элчиси аталмиш ушбу кўчма шифо масканида юқори малакали олимлар, тиббиёт фани докторлари ва номзодлари, тажрибали врач-консультантлар навоийликларга экологик муаммоларни ҳал этишга кўмаклашиб, соғликларини таклашга ҳамкору ҳамнафас бўлдилар. Бундан ташқари мухтож оилалар, аёллар ва болаларни муҳофаза этиш учун 4 миллион сўмлик дори-дармонлар, тиббиёт асбоб-ускуналари, кийим-кечаклар бепул тарқатилади.

Иш якунлари вилоят ва туман ҳокимлари ва бош врачлар иштирокида ўтказиладиган конференцияда муҳокама қилинади.

Ҳа, халқаро жамғарманинг ушбу саломатлик элчиси шаҳару қишлоқлар бўйлаб кенг қанот ёйиб эзгуликни, яхшиликни, сиҳат-саломатликни, меҳр-муҳаббатни тарғиб этиб келмоқдалар. Янада қувончли томони шундаки, уларнинг саъй-ҳаракатлари билан кенг жамоатчилик, давлат ва тижорат тармоқларининг фаолияти ҳам экология ва соғлиқни сақлаш соҳасидаги мавжуд муаммоларга қаратилмоқда. Бундан эса ҳам давлат, ҳам инсонлар манфаат кўришмоқда.

Эзгулик жарчиси — «ЭКОСАН» саломатлик поезди эса ҳамон йўлда. Унинг кейинги сафари Оролбўйи ҳудудида йўналтирилган.

Амина КОДИРОВА.

ЖАҲОН ОЙНАСИ

● ТАЙБИЙ. Маълумки шу кунларда Корея Халқ Демократик Республикасида озиқ-овқат танқислиги энг жиддий муаммолардан бири бўлиб турибди. Ушбу мамлакат етилиб келаётган очарчиликнинг олдини олиш мақсадида БМТнинг КХДРга озиқ-овқат ёрдами дастури ҳам қабул қилинган.

Мазкур дастур кузатувчиларининг фикрича, Шимолий Кореянинг айни пайтдаги буғдой заҳираси бор-йўғи май ойига қадар етар экан. Айни пайтда бу муаммони бартараф этиш учун мамлакатга зудлик билан 100 минг тонна буғдой керак. Тайван биринчилар қатори инсонпарварлик ёрдами сифатида Шимолий Кореяга яқин кунлар ичида икки минг тонна гуруч етказиб беришга қарор қилди.

Агар КХДР Корея ярим оролидаги сиёсий кескинликни бартараф этиш бўйича тўрт давлат — Шимолий Корея, Жанубий Корея, ХХР ва АҚШ иштирокида тинч музокараларнинг ўтказилишига розилик берса, музокара иштирокчилари унга кенг қамровли озиқ-овқат ёрдами кўрсатишни ваъда беришган.

● БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина ҳукумати НАТО билан расман ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйишга қарор қилди. Аргентина ташқи ишлар вазири Гидо ди Телла Америка Қўшма Штатларига ташрифи чоғида АҚШ давлат котиби Мадлен Олбрайт билан учрашиб, Аргентина НАТОнинг тинчликни таъминлаш бўйича халқаро тадбирларида кенг иштирок этишни режалаштираётганини айтди.

● ТОКИО. Япония ҳукумати Окинава оролида Америка мудофаа вазирлигига мажбуран ижарага берилган ерларнинг ижара муддатини узайтириш ҳақидаги қонун лойиҳасини маъқуллади. Яқин кунлар ичида мазкур лойиҳа мамлакат парламентининг муҳокамасига қўйилади.

Маълумки, Окинава оролида Америка Қўшма Штатларининг Япониядаги ҳарбий қисмлари ва хизматчиларининг ярмидан кўпи жойлашган. Жорий йилнинг 14 май куни Пентагонга берилган Окинава ерларининг ижара муддати ниҳоясига етади. Лекин маҳаллий аҳоли ва ана шу ер эгалари ижара муддатини узайтиришга қаршилик қилмоқда.

● ТИРАНА. Албания ҳукумати мамлакатда тинчликни таъминлаш халқаро кучлари томонидан амалга оширилаётган тадбирларда иштирок этиш учун махсус ҳарбий бўлинма ташкил этилганини маълум қилди. Ушбу бўлинманинг вазифаси Албаниянинг жанубий вилоятларида халқаро инсонпарварлик ёрдамини тарқатиш ишларида кўмакланишдан иборат бўлади.

Маълумки, Албанияга жўнатилаётган инсонпарварлик ёрдамидан иборат машиналар карвони мамлакатнинг жанубий вилоятларида қўзғолончилар томонидан бир неча бор таланган. Мамлакат армияси бунга қарши кураша олмагани туфайли, халқаро ҳамжамиятга ёрдам сўраб мурожаат қилган эди.

● СУХУМИ. Абхазия—Грузия чегарасидаги Ингур дарёси бўйида ҳар икки томон вакилларининг Россия ҳамда БМТ ҳарбий кузатувчилари иштирокидаги учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувда тинчликни сақлаш бўйича МДҲ коллектив кучларининг Абхазиядаги ваколати муддати яна олти ойга чўзилгани маълум қилинди.

Айни пайтда Грузия парламенти Абхазиядаги можарони бартараф этиш муаммосини муҳокама этишга киришди.

● ЛИМА. Перу пойтахтидаги Япония элчиси қароргоҳида Тупака Амару номидаги инқилобий ҳаракат (ТАИҲ) аъзолари томонидан гаровда ушлаб турилган кишиларнинг айримлари бетоб, шу муносабат билан халқаро кафолат гуруҳи террорчиларни гаровдагилар орасидан беморлар ва кекса кишиларни қўйиб юборишга чақирди.

Маълумки, ТАИҲ аъзолари ўтган йилнинг 17 декабридан буён буён 72 нафар кишини гаровда ушлаб турибди. Ўтган ойда Перу ҳукумати террорчиларнинг шартларини бажаришни рад этгани туфайли бошланган музокаралар узилиб қолган эди.

Кафолат гуруҳи раҳбари архиепископ Хуан Луис Сиприанининг таъкидлашича, мазкур инқирозни зудлик билан бартараф этиш лозим. Акс ҳолда, вақт ўтган сайин қароргоҳ ичида кескин руҳий ҳолат вужудга келмоқда. Чунки уч ойдан буён доимий қўрқув остида яшаш жиноятчиларга ҳам, гаровдагиларга ҳам руҳан қаттиқ таъсир кўрсатмоқда.

(ЎзА).

9 апрель — Амир Темур таваллуд топган кун

ИБН АРАБШОҲ

ВАЛИАҲД

АМИР ТЕМУРНИНГ ШАЙХ ЗАЙНИДДИН АБУ БАКР АЛ-ҲАВОФИЙ БИЛАН УЧРАШУВИ БАЁНИ

Хуросонга қилган юришларининг бирида Амир Темур Ҳавоф қасабасида тангри таоло ўз лутфлари билан тақдирлаган, билимдон, олим, улуғ ва фозил, зоҳир кароматли, бағоят эзгуликлар эгаси, ширинсухан, соф мақом, содиқ кашфиёт, Аллоҳ билан муомалалари сидқидил бир киши борлигини эшитган эди. У Шайх Зайниддин Абу Бакр деб аталиб, унинг ижтиҳод кучи учун Қудс боғида энг олий гўша (бордир).

Темур шу шайх руҳиятини ният қилиб, ўз жамоаси билан унинг ҳузурига юзланди. Шайхга, «Темур сени дийдорингни кўриш ва бараканги тилаш учун ҳузурингга келаётир» — дедилар. Лекин шайх бир сўз ҳам айтишга улгурмасланоқ Темур етиб келди ва отдан тушиб, шайхнинг ҳузурига кирди. Шайх эса ўз одатича гиламчаси устида (чуқур) фикрга чўмган ҳолда ўтирар эди. Темур унинг олдига яқин келганида шайх (ўрнидан) турди. Темур эмаклаб бориб шайхнинг оёғига бош ўрди. Шунда шайх Темурнинг елкасига икки қўлини қўйди. Темур (кейинчалик) деди: «Агар шайх елкамдан тезлик билан қўлини олмаганда чиндан ҳам мени босиб қолади деб ўйлаган эдим. Мен гўё осмон ерга узилиб тушгану мен еру осмон ўртасида майда-майда бўлиб кетгандек тасаввур қилдим». Кейин бу мумтоз киши ҳузурида одоб билан тиз чўкди ва ўз суҳбатини мунозара тарзида эмас, балки савол тариқасида тузиб, лутф билан унга: «Э, менинг саййидим, шайх! Нега сиз ўз подшоҳларингизга жабр ва қайғу-ғазабга мойил бўлмай, адолат ва инсоф юзасидан иш тутишларини амр қилмайсиз?» — деди.

— Биз уларга шу (нарса)ни амр қилиб, бундан муқаддам шуни изҳор этган эдик, — деди шайх, — лекин улар бу амрга қулоқ тутмадилар, шу туфайли улар устидан ҳукмни сенга топширдик.

Ўша он Темур шайхнинг ҳузуридан чиқди, энди унинг букирлиги тўғри бўлиб қолган эди ва деди: «Каъба эгаси номи билан қасам ичаманки, энди мен (бутун) дунёга эгалик қилдим».

Бу шайх ўша зикри (Кейинроқ) келиши ваъда қилинган кишидир.

Сўнгра Темур Ҳирот подшоҳини қўлга олиб, унинг ҳукмидаги барча нарсаларга эгалик қилди ва Ҳирот вилоятини бирин-кетин забт этиб, ҳар бир вилоятга ўз ноибини қўйди. Ўзи эса ўлжа олинган бойликларини олиб орқага, Самарқандга қайтди.

Кейин, кўп ўтмай Ҳусайн, Сўфи вафот этди ва ундан кейин ҳокимиятга унинг укаси Юсуф Сўфи эгалик қилди.

Бундан олдинроқ Темур улар билан қудалашиб, мухолифларига қарши — (уларга) ёрдам бериб, (уларни) қўллаб-қувватлаган эди ва Жаҳонгир деб аталадиган ўз ўғлини улардан ниҳоятда қадр-қимматли, шарафли аслзода, юзидан нур сочилган, Ширindan кўра ҳам ҳусндор. Валлодадан кўра зарофатли бир қизга уйлантирган эди. Хон (лар) қизларидан бўлганидан уни Хонзода деб атардилар. Хонзода (Жаҳонгир)га Муҳаммад Султонни тортиқ этди. Муҳаммад Султоннинг зийраклиги ва истиқболи порлоқлигига очиқ-ойдин далиллар бор эди. Темур унинг хислатларида бахту саодат нишоналарини мушоҳада этгач, зотан у зийракликда Темур фарзандлари ва набираларидан (батамом) устун эди, уни (уларнинг) барчасидан афзал кўрди ва амакилари мавжудлигига қарамай ўзига валиаҳд қилди. Аммо замон Темурга инодлик кўрсатди. Муҳаммад Султон бобосидан олдин Рум ерларидаги Оқшаҳарда вафот қилди. Ушбу (воқеа)нинг зикри кейинроқ келади.

ШОҲРУҲИЯНИНГ БАРПО БЎЛИШИ

ТЕМУРНИНГ МЎҒУЛ ВА ЖАТО ТАРАФИНИ ЗАБТ ЭТИШИ ВА БУ ЖОЙЛАРДА УНИНГ ТОМОНИДАН СОДИР БЎЛГАН ИШЛАР БАЁНИ

Самарқандга етиб келгач, Темур фарзанди Жаҳонгирнинг ўғли Муҳаммад Султонни Амир Сайфуддин билан бирга ўз мамлакатининг энг узоқ чеккаси бўлган ва (ўз) сўзи кесадиган жойга юборди. Бу (жой) Сайҳун орқасида, тўғри шарқ томонидан Мўғул, Жато ва Хитой ерларига туташган бўлиб, Мовароуннаҳр ерлардан бир ойлик (масофадаги) йўлда эди. Натижада улар (Муҳаммад Султон ва Амир Сайфуддин) у ердаги паст-текисликларни, тепаликларни текислаб, бир қатор қалъалар қурдилар. У жойларнинг энг узоғи Ашпара деб аталадиган бир шаҳар бўлиб, унда улар ҳар томонлама жиҳозланган мустаҳкам бир қўрғон бунёд этдилар.

У (Темур) подшоҳлар қизларидан яна бир маликага уйланди. Биринчиси Катта Малика, иккинчиси эса Кичик Малика деб аталарди. Мўғулларнинг подшоҳи Темур сўраганига рози бўлиб, унинг талабига итоат билан жавоб қилиб, жонини фидо айлади. Мўғул ва Хитой иқлимлари Темур олдида титрагандилар, чунки Темурнинг ислом мамлакатининг турли бурчакларида қилган ҳужумларию юришлари уларга етиб борган эди. Бу (хабар)нинг элчиси зикр қилинган Сайфуддиннинг биродари Оллоҳдод бўлиб, у Ибн Машкурнинг уйида қўниб, Дамашқ бойликларини холис қилиб олган (кимса) эди. Темур нариги қирғоқдан Сайҳун тарафига қаратиб бир шаҳар бунёд қилишларини буюрди ва дарё устига қайиқ ва кемалардан кўприк ясатиб, шаҳар билан боғлади. (Бу) шаҳарни у Шоҳруҳия деб атади: у (шаҳар) кенг (бир) жойга жойлашгандир. Темурнинг ўз ўғли Шоҳруҳни ва ушбу шаҳарни (ҳам) шу ном билан аташининг сабаби шуки, у ўша қирғоқда (ушбу) шаҳарни қуришни амр қилган бўлиб, Темур ўз одатига кўра, (ўз) ҳошияларидан бири билан шатранж ўйнаш билан машғул эди. Шу пайт Темурга ҳамроҳ бўлган (севимли) аёлларидан бири ҳомиладор эди. Темур ўз рақиби «шоҳ»ига қарши «руҳ»ни ташлади, бундан рақиби ўзини йўқотиб қўйиб, аҳволи оғирлашди. Темурнинг рақиби танг ҳолга тушиб турган шу пайтда бирдан икки чопар (иккита) қувончли хабар келтирди: бири-ўғил бола туғилганини, иккинчиси — шаҳар қурилиб битганини башорат қилди. Темур уларнинг иккаласини (чақалоқ ва шаҳарни) бу исм (Шоҳруҳ) билан атаб, (улар) шу белги билан нишонланди.

Арабчадан Убайдулла УВАТОВ таржимаси.

Раис бўлиш осонми?

(ОЧЕРК)

Туйтепа йўлидан қишлоққа бурилишда бақатераклар тарвақайлаб ўсган соя-салқин маскан бор. Бу ерда аёллар, пистақурт, живачка, рангли шарлар сотиб ўтиришади. Кекса бақатеракка белларини тираб чўққайиб олган чол-кампир ширин суҳбат билан банд эдилар. Уларга кўзи тушган раис машинасини тўхтатди.

— Ассалому алайкум, Абдуқаҳҳор ота! Бу ерда нега ўтирибсизлар!

— Ваалайкум ассалом, Солижон ўғлим, чолу кампир овга чиқдик, ғовга чиқди. Машина пойлаяпмиз.

— Қани, чиқинглар, — раис машинанинг орткı эшигини очиб, уларни таклиф қилди.

Чолу кампир ўринларидан туришди. Тагларига солишган қопларни терак танасига уриб қоқишди-да думалоқлаб ўраб, машинага чиқиб ўтиришди. Ота дуога кафтларини очди.

— Илоё отангнинг руҳи сенга ёр, Оллоҳ мададкор бўлсин. Бизни сийлабсан, Оллоҳ сени ёрлақасин.

— Қаердан келаяпсизлар?

— Эй, ўғлим, подшонинг кўнгли қурбақага тушган экан. Шунга қиёс этсак, чол-кампир бозорни қўмсаб қолдик. Қўшнимиз Раҳим миробнинг кенжаси Одилхон зап ақлли йигит чиқди-да. Оёғидан ўт чақнайди. Иши яхши... Шаҳардаги ер ости поезди хўжайинлариданман, дейди. Биздан тез-тез хабар олиб туради, барака топкур. Ҳар сафар ота юринг шаҳарни томоша қилдириб келаман дейди... Бир товуққа ҳам дон керак, ҳам сув. Томошани қўятир. Чолу кампирни бозорга обориб қўй, дедим. Хўп, деди. Бир қоп сабзи, бир қоп турп олиб тонг саҳарда йўлга чиқдик. Одилхон бизни бозорда қолдириб, ўзи ишига ўтиб кетди.

— Сабзи бозорда неча сўм бўпти?

— Сув текин. Отанг яхши, онанг яхши деб сабзини тўрт сўмдан, турпни уч сўмдан аранг сотдик. Энди гапни индаллосини айтай: шаҳарда бир коса ош эллик сўм, бир дона нон чойи билан йигирма сўм. Хулласи калом, сабзининг пулига чолу кампир икки коса ош едик, чой ичдик. Кампир музқаймоқ деб хархаша қилди. Яхшики, уни олиб бермадим.

— Ҳазилингиз қурмасин. Хархаша қилганим йўқ, — гапга аралашди кампир.

— Турпнинг пули бозор паттаси билан йўл кирага зўрға етди, — деди чол. — Дунёнинг иши мири кам икки. Бармоқни бурунга тиқиб, қайтиб келяпмиз. Қишлоғимиз тупроғи кўзга тўтиё! Барака, инсоф кўп бу ерда. Балли, ўғлим! Булғур буғдой ўрнини ҳайдатиб, одамларга бўлиб бердинг. Мош, пиёз экишиб рўзғорларини бутлаб олишди.

Раис чолу кампирни уйига элитиб қўйиб, идорага қайтди. Бу пайт идора ходимлари тушки овқат тараддудида эдилар. Солижон улар билан бирга ўтириб, шўрва ичди. Чой баҳона қизғин суҳбат бўлди. Бош ҳисобчи Ортиқбой катта портфель кўтариб хонага киргач, аския бошланиб кетди:

— Бўримисиз, тулкимисиз?

— Иккисининг чала тушган боласи, — жавоб қилди у ва портфелни стол устига ташлади.

— Унда айбдор дояси, — деди агроном Карим ҳисобчи йигитга ишора қилиб.

Кулги, қийқириб кўтарилди.

— Хуш, қанча пул олиб қолдингиз? Жиддий сўради раис.

— Дарёдан томчи. Бир юз ўн саккиз минг сўм беришди, холос. Хўжалик аъзолари етти юз нафардан ортиқ.

— Бу пулни қандай тақсимлаймиз? Арзимайди шовласи, куйдиради ғовғаси!

— Ҳозирчалик механизаторларга ва экиш илғорларига бериб турсак, — таклиф қилди бош муҳандис Худойберди. — Бошқалар билан кейинроқ ҳисоб-китоб қилармиз.

— Сигирлар сув ичганда бузоқлар муз яларкан-да! — пичинг қилди агроном.

— Пулни ҳозироқ тарқатинг, — деди раис суҳбатни якунлаб.

Солижон бугун марказий устахонага бориб, у ердаги ишларни кўздан кечиришни дилига тугиб қўйганди. Лекин идорадан тезроқ чиқиб кетишнинг иложи бўлмади. Ўша арзимас пулнинг ҳиди тез тарқалдими, ҳайтовур илтимосчилар бирин-кетин хонага кириб раисни ўз ҳолига қўйишмади.

Хонага озғин, новча аёл кирди. У даструмолча билан кўз ёшини артиб, раисга нажот назари билан қаради:

— Саломат опа, тинчликми, сизни ким хафа қилди?

— Кечадан бери қоронғида ўтирибмиз. Электр тармоғидан одам келиб, ҳақини тўламадиларинг деб чироғимиз симини узиб кетган. Озроқ пул сўраб келдим.

— Рўзғорингиз бутми?

— Худога шукр, қозон қайнаб турибди.

— Опа, сиз ҳамма нарсага тушунадиган аёлсиз. Нурчимизга айтаман. Бугун чироқни ёқиб беради. Электр тармоғидаги оғайнилар билан ўзим алоҳида гаплашаман. Улар терак сўрашганди. Ҳисоб-китоб қиламиз. Пул масаласида бир оз сабр қилинг. Ҳақингизни оласиз.

— Барака топинг. Сизга суяниб қолганмиз.

Аёл хушнуд ҳолда чиқиб кетди. Хонага хасса таянган оқсоқ чол кирди.

— Ассалому алайкум, Мамат ота, келинг, — деди раис ва у билан икки қўллашиб сўрашди.

Чол стулга ястаниб ўтириб, раисни дуо қилди, сўнг муддаога ўтди:

— Ўғлим, маъзур тутасан. Ҳар ким сийлаганнинг қули. Хурсандчиликда ҳам, ташвишда ҳам ҳузурингга келамиз-да. Бир уй тўла жонсан, бир-бирига меҳмонсан, деганлар. Фалокат оёқ остида экан. Кўчадаги теракнинг катта шохи қулаб, айвоним томи шипирларини мажақлади. Олти дона шифер топиб бермасанг, чаккада қоламиз, болам. Борнинг эшигини эл очар, йўқнинг туйнугини ел очар. Манда оёқ оғриғи бор, кампир дардман.

— Шифер бор, берамиз. Сиз ҳам бизга ёрдам қилинг, — деди раис. Ўша Ғафур Ғулом кўчасидаги кекса бақатераклар кўпдан бери кўзимга ёмон кўриниб турганди. Ҳамма нарсанинг баҳоси, интиқоми бор. Эртага агроном бошчилигида кўчангизга, кран, бульдозер юбораман. Теракларни кўчириб ташлайлик. Боғимизда мевали кўчатлар кўп. Кўчанинг икки ёнидаги ҳар бир хонадон уйи ёнига бештадан мева кўчати — олма, ўрик, шафтоли эксин. Сиз маҳалла раҳбарлари билан шу ишга бош-қош бўлинг.

—Балли, раис! Дунё тургунича яша, болам...

Чол қўлини кўксига қўйиб мамнун ҳолда чиқиб кетди. Раис эса бош агрономга қўнғироқ қилиб, ҳозир Мамат отага айтган қарору режасини унга тушунтира бошлади. Унинг гапи чала қолди: хонага ранги қув ўчган, ҳаллослаган ёш жувон шошиб кирди:

— Солижон ака! Улар, турмуш ўртоғим, ғирт мас қўлида пичоқ, тўполон қиляпти. Ойимни, хотинимни, иш ҳақимни бермаган раисни суяман деб идорага келяпти. Узингизни панага олинг, бир фалокат юз бермасин.

Раис илиб қолган чойдан ярим пиёла қуйиб жувонга узатди:

— Ичинг, қўрқиб кетибсиз: бунақа бемаъниликни кимдан ўрганди у?

Эшик зарб билан очилди. Сочлари тўзғиган, қора юзи чангтупроқдан баттар қорайиб, кўзлари қизарган бўйдор йигит хонага дағдаға билан кирди.

— Ҳақиқат борми? Адолат қани?

Раис ўрнидан туриб, унинг ёнига борди:

— Сендақа пиёнлар учун ҳақиқат йўқ. Гулдек хотини, бемор онасига дағдаға солишларига адолат қилинмайди. Ит иззатни билмас, ҳўкиз ҳурматни. Ҳозир қўл-оёғингни боғлаб жўнатсам, эсингни жойига келтириб қўйишади.

— Раис був, ёқ, раис тоғ..., ё ака. Тушун онам касал, дорига пул керак.

— Ичишга пул топибсан-ку!

— Бригадир мусалласидан ичдим. Қўл бола. Ўткир... Кечиринг. — Ў кўзларини юмиб деворга суяниб олди.

Раис жойига ўтириб, хўжалик тегирмонига қўнғироқ қилди.

— Пул тушдими? — деди у телефонни олганга. — Балли, баракасини берсин. Борини бугун топширинглар. Дорига пул зарур бўлиб қолди.

Йигит хушёр тортиб, раисга аланглаб қаради:

— Ҳозир уйингга бор. Эрталаб бухгалтерияга келиб пулингни оласан. Мен онангни кўриш учун шифокорни юбораман. Аммо яна шунақа бемаънилик қилсанг. Ўзингдан кўр. Бор, уйга.

Жувон эрининг қўлтиғидан ушлаб, хонадан олиб чиқиб кетди. Раис ҳам улар изидан ташқарига юрди. Эшик ёнида эса тўрт нафар азамат йигитлар унга мунтазир бўлиб туришарди. Улар орасида ўтган йили хўжалик бўйича пахта ва ғалладан энг юқори ҳосил олган ижарачи йигитни кўриб раиснинг чеҳраси очилиб кетди:

— Келинг, Сардорбек, — деди раис унга қўл узатиб. — Хизмат.

— Илтимосимиз бор эди...

Раис йигитларни бошлаб хонасига қайтиб кирди.

— Булар менинг дўстларим, — деди раисга ижарачи. — Бирга ўқиганмиз. Ҳозир учаласи ҳам шаҳарда ишлаяпти: бири қурилишда, униси автобазада, буниси нонвойхонада. Лекин топган пуллари йўл кираси билан кундалик овқатларидан ортмаяпти. Тўғрими, дўстлар? Улар менга ҳавас қилишяпти. Мен бир йилда «Дамас» машинасини олдим. Қисқаси, ижарачи бўлишмоқчи. Илтимос, буларга ер берсангиз. Бирга ишласак.

—Яхши, Сардор! Ер берамиз. Лекин ҳозир эмас. Кузда олишади. Ахир, ерни экишга тайёрлаш керак. Ўз-ўзидан ҳосил бермайди, ер. Шунинг учун йигитлар, ҳозирчалик қурилиш бригадамизда ишлаб туринглар. Кузда ер олгач, ижарачиликни бошлайсизлар, келишдикми?

Йигитлар бошларини оҳиста силкиб, раисга розилик аломатини билдиришди.

— Савол сўрасам майлими? — деди жингалак сочли ўсмир.

— Суранг.

— Сардор бизга битта рўйхат кўрсатди. Жамоа аъзоларига йигирма олти хил маҳсулот, жумладан, ёғ, ундан бошлаб картошка-шакаргача бераётган экансиз. Қурилишда ишласак, бизлар ҳам шуларни оламизми?

— Албатта оласиз. Бизда ишлаганларнинг барчаси тенг имтиёзларга эга.

Йигитлар қурилишда ишлашга розилик билдириб ўринларидан туришди. Раис улар ортидан қараб хаёлга ботди: унинг қалби ҳавасу ғururга тўлмоқда эди. Ҳавас — ёшлик, жўшқинлик ва шижоат; ғурурнинг боиси эса шундай азаматлар камолию жамоли эди. У хонага кирган бош муҳандисни ҳам сезмай қолди.

— Солижон ака, баҳор кўркини очяпти, қалдирғочлар келибди. Кўрдингизми? — сўради муҳандис.

— Ҳа, кўрдим...

— Қачон?

— Ҳозир ҳузуримдан тўрт нафари чиқиб кетди. Азамат йигитларимиз қишлоққа ишлашга қайтишяпти. Баҳорнинг асил қалдирғочлари шулар. Оғайни, енгни шимариб, қурилиш, бунёдкорлик ишларини жадаллаштирайлик. Султон суягини хўрламас. Ҳар биримиздан ёдгорлик қолсин...

— Тилингизга бол, раис ака...

Неъмат ЁҚУБОВ.

(Боши 1 - бетда)

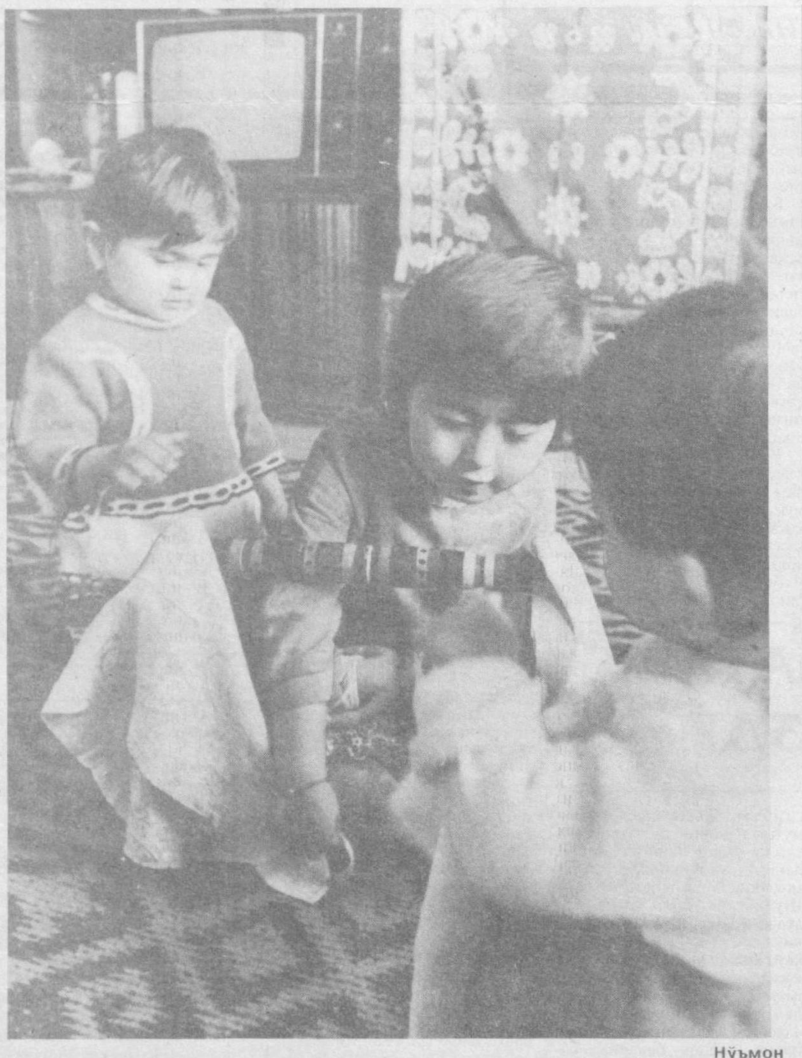

Онажон Ўзбекистон, Жонажон Ўзбекистон.

Қучоғи — олтин бешик — Болажон Ўзбекистон...

Нўъмон МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат-лавҳа.

ҲУЖЖАТИНГИЗНИ КЎРСАТИНГ...

Йўл назорати хизмати нозири Абдусойиб Азимов бўламан. Ҳужжатларингиз билан танишсак. Автомашина юкхонасида нима бор?

— Буғдой.

— Қаерга олиб кетаяпсиз?

Боевутдан йўлга чиқиб Ленинобод вилоятининг Ганчи туманига йўл олган А. Элмуродов ҳушёр тортди. Чунки у бошқараётган автомашина юкхонасида 1 тоннаю 100 килограмм буғдой бор эди. Нозир ҳужжатларни кўздан кечирар экан, унинг шубҳасига-шубҳа қўшилди. Чунки республика Вазирлар Маҳкамасининг махсус қарори билан ун маҳсулотларини четга чиқариш таъқиқлангани ва бу ҳақда буйруқ борлигини ҳайдовчига айтиб, автомашина юкхонасини кўздан кечирди. Аниқланишича, кўпчилик ризқ-рўзи бўлган буғдой Тожикистонга ноқонуний олиб чиқиб кетилаётган экан. Ҳушёр нозир, милиция катта лейтенанти Абдусойиб Азимов бу ҳақда тегишли ҳужжатларни расмийлаштирди...

Жиғилдонни ўйлаб иймонини сотаётганлар қармоққа илинаверади. Афсуски, бундайлар учраб турибди. Ўз касбларидан юз ўгириб, ҳалол меҳнат қилишдан бош тортиб осонроқ «бой» бўлишга орзумандлар борлиги ташвишлидир. Баъзилар ўзларини тижоратчи деб атаб, қадим тарихдан жаҳонга машҳур ва маълум бўлган тижоратчилик урф-анъаналарига, меъёрларига амал қилмаётирлар. Инсоф ва иймонини пулга чаққанлар-чи?!

Сирдарё вилояти Гулистон тумани ички ишлар бўлими давлат автомобил назорати бўлинмаси бошлиғи милиция майори Неъматжон Усаров куни кеча содир бўлган бир воқеани гапириб берди: «КАМАЗ автомашинасини тўхтатдик. Уни Х. Тўйчиев бошқараётган экан. Юкхонасида 10 тонна кунжара. Ҳеч қандай ҳужжати йўқ. Ҳайдовчининг мақсади, қандай қилиб бўлмасин бу кунжарани Тожикистонга олиб ўтиш».

Вилоят давлат автомобил назорати бўлимидан яна бир шундай ташвишли маълумот олдик. Йўл назорат хизмати нозири милиция старшинаси Абдуқодир Эргашев «Сардоба» ДАН маскани орқали ўтаётган А. Юсупов ва А. Смойловлар бошқариб келаётган «КАМАЗ» автомашиналарини текширганларида ноқонуний равишда 23 тонна минерал ўғит олиб кетилаётганлиги аниқланган. Шунча катта миқдордаги селитранинг қаердан олингани-ю, қаерга олиб кетилаётганини «учар ҳайдовчилар» айтолмай доғда қолдилар.

Алоҳида рота йўл патрул хизмати катта нозири милиция капитани Акрам Эшонқулов яна бир бор ҳушёрлик кўрсатди. У ўзининг қатъийлиги ва қоидабузарларга муросасизлиги билан ажралиб туради. У «Наврўзобод» ДАН масканида хизмат бурчини ўтаётган пайтида енгил автомашинани тўхтатади. Ҳушёр нозирнинг кўнгли сезгир бўлади. Бу гал ҳам у адашмади. Автомашина йўловчисининг ёнидан 350 грамм гиёҳванд модда топилди.

Худди шу масканда ДАН ходимлари яна бир енгил автомашинани текширганларида 40 та гугурт қутисига жойлаштирилган ажал уруғи — гиёҳванд модда чиқди.

Биз жорий йилнинг февраль ва март ойларида содир этилган қонунбузарликлардан бир шингилини сўзладик, холос. Дарҳақиқат, Сирдарё вилоятида ҳуқуқ-тартибот органлари хусусан, давлат автомобил назоратида ижобий ўзгаришлар сизлаётгани қувончли. Мақсад аниқ ва равшан; осмонимиз осойишта бўлсин, эл-юрт ризқига ҳеч ким чанг солмасин. Яхшилар кўпайсин, ёмонлар камайсин. Жиноятчиликнинг илдизи қурисин.

Муҳаббат ИБРОҲИМОВА,
Республика Ички ишлар вазирлиги Давлат автомобил назорати бошқармаси тарғибот бўлими катта инспектори.

СУРХОН ДОРИСИ

Республикамизда қурилаётган икки йирик фармацевтика корхонасидан бири Термиз шаҳрида қад кўтармоқда. «Сурхон-Ажанта фарма лимитед» деб номланган бу Ўзбек-Ҳинд қўшма корхонаси қурилишига 1993 йилда асос солинганди. Ҳиндистоннинг Ажанта фирмаси билан очиқ турдаги «Сурхон» заводи ҳиссадорлик жамияти қўшма корхона муассислари бўлишди.

«Сурхон» заводининг фойдаланилмай ётган механика биноси қайта таъмирдан чиқарилди. Дори ишлаб чиқарадиган барча техника ва асбоб-ускуналар Ҳиндистондан келтирилди. Қўшма корхона ишга тушгач, у ерда дастлаб 15 хил дори-дармон ишлаб чиқарилади. Кейинчалик уларнинг тури элликтага етказилади.

Қўшма корхона ишлатадиган хомашё дастлабки вақтда Ҳиндистондан келтирилса, кейинчалик уни Сурхондарёнинг тоғ ва тоғолди минтақаларида ўсадиган доривор гиёҳлардан тайёрлаш йўлга қўйилади. Бунинг учун доривор гиёҳларни йиғадиган ва ўстирадиган хўжаликлар ташкил этиш ҳам кўзда тутилган. Бундай хўжаликлар тузилиши билан кўплаб ишчи ўринлари яратилади.

МУБОРАК ДАРВОЗА

«Тошкент—Самарқанд» катта йўли бўйида, Жиззахнинг жанубида Амир Темур номи билан аталадиган жой бор. У қадимдан «Амир Темур дарвозаси» номи билан маълум. Ривоятларга қараганда Соҳибқирон ундан Мовароуннаҳр пойтахти Самарқанд йўлидаги ажойиб тўсиқ (ғов) сифатида фойдаланган. Дарёнинг икки соҳилидаги қояда қуролли қўриқчилар турган. Ёв босиб келганда бу жойда уларга дурустгина зарба бериш учун қулай геологик қурилма ўрнатилган. Йўлнинг энг тор қисми ҳам шу жой.

Дарвоза силур даврига мансуб қора рангли сланец ва мармарли оҳактошлардан иборат. У денгиз сатҳидан 1200—1300 метр баландликда жойлашган. Дарвозанинг бўйи 100 метрга, эни 500 метрга тенг. Санзар дарёсининг сўнгги терраса (супа)лари ҳозир ҳам бор. Улар дарё оқимига туташган. Санзар ўзани бу ердан жануб ва шимол томонга кенгайган. Ўзаннинг ўнг қирғоғидан автойўл, чап қирғоғидан эса темир йўл ўтган. Поездлар дарвоза орқали ўтаётганда ҳайдовчи эҳтиёткорлик чорасини кўриб тезликни камайтиради.

Бу дарвозага етиб келганда сайёҳлар ҳам бир нафас тўхтайди, уларга бошловчи Амир Темур ҳақида қисқача тушунча беради. Тик турган қоянинг йўлга қараган томонида сайёҳлар ёзиб қолдирган кўпсонли имзоларни кўриш мумкин.

Қўзибой ҚОРАБОЕВ.
геология-минералогия фанлари номзоди.

Турфа олам

ХАСТАЛИК БОИСИ

Алюминий сувда деярли эримайди. Лекин оби ҳаёт таркибига кислоталар аралашса, бундай деб бўлмайди. Маълумки, кўп сонли саноат корхоналари ҳавони ҳар хил зарарли моддалар билан чанглаб, кейин бу моддалар ёмғир билан ерга қуйилади. Тупроқ таркибида мавжуд бўлган саккиз фоизгача алюминий ўша моддалар туфайли қисман эриб, сувга ўтади. Бу эса хатарлидир. Инглиз неврологи Д. Перлнинг тахминича, сув таркибида алюминий кўпайиши ва даволаш қийин бўлган асаб хасталикларининг ортиши ўртасида узвий боғланиш бордир.

КЎМИР БИР ЖОЙГА ЖАМЛАНСА

Ер қаъридаги жами кўмир бир жойга жамланса, томонлари 21 чақиримдан иборат куб ҳосил бўларди. Унинг олдида энг баланд тоғ чўққиси Эверест кичкина дўнгчадек бўлиб қоларди.

ЭНГ МЎЪЖАЗ

Самошунослар Галактикамиздаги энг жажжи юлдузни кашф этишди. Унинг вазни қуёшникидан йигирма марта кичик, ёруғлик тарқатиши эса миллион бор пастдир. Бу ядро реакциялари ҳисобига водороднинг гелийга айланиши туфайли нур сочадиган энг мўъжаз юлдуздир.

«Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитасининг республика хўжалик ҳисобидаги ташқи иқтисодий бирлашмаси — «Қишхўжсаноатэкспорт» тугатилади. Барча даъволар эълон босилган кундан бошлаб бир ой давомида қабул қилинади.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Таҳрир ҳайъати: Маркс ЖУМАНИЁЗОВ, Расулмат ҲУСАНОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат—ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт ва адолат бўлими — 36-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят ва хатлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0213, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 3 4 6.